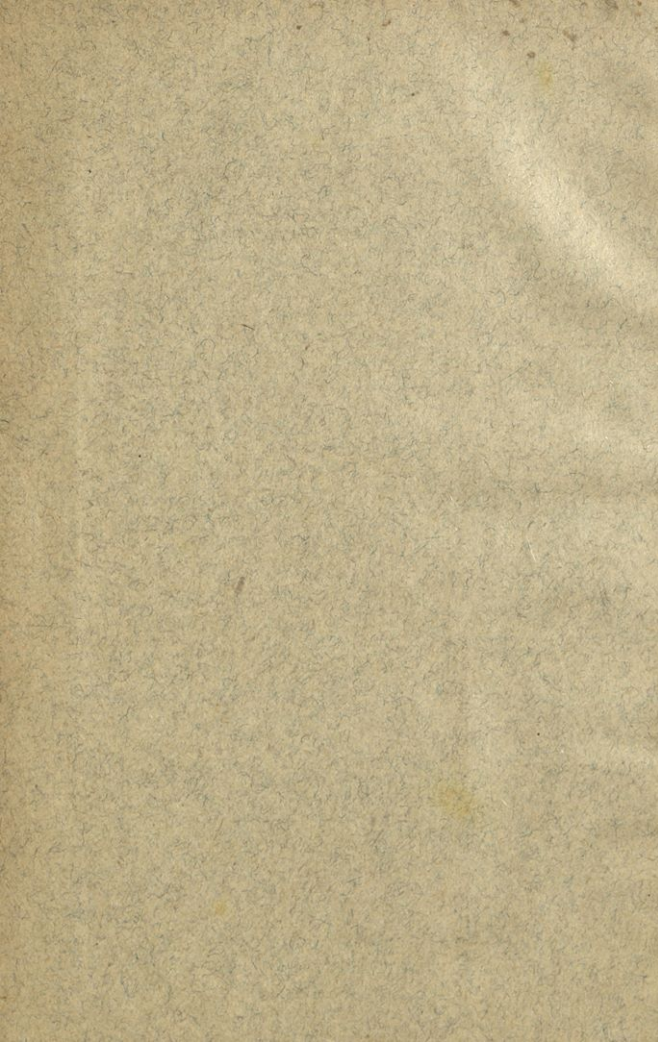

II,
C33364,
c

[Blank white label on spine]

33364, T, C, c.

33364, II, C, C

SREČOLOVEC.

Povest

onim, ki si na tujem iščejo domu,
izlasti njim, ki tišče v Ameriko.

Predejal

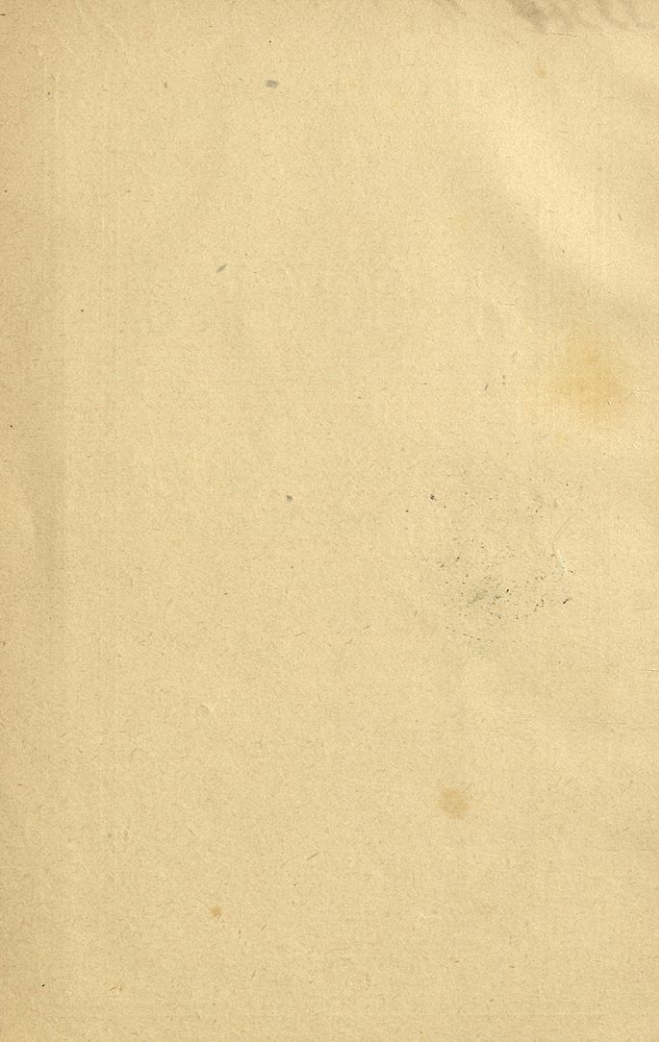
H. MAJAR,

duh. pom. v Klanjcu na Hrv.

LJUBLJANA. 1887.

Založil in prodaja Anton Turk, knjigovez.

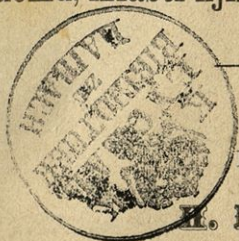
K. K. Lucealbibliothek

Sienkiewicz Henryk

Srečolovec.

Povest onim, ki si na tujem iščejo
domu, izlasti njim, ki tišče v Ameriko.

Predejal

H. MAJAR,

duh. pom. v Klanjcu na Hrv.

LJUBLJANA, 1887.

Založil in prodaja Anton Turk, knjigovez.

Tisek J. Blaznikovih naslednikov.

„Če dalje gre, dalje mu kažejo“.

(Nar. preg.)

„Ljubi doma, kdor ga ima“.

(Nar. preg.)

„Drži se čvrsto domovine“.

(Evipid. Med. 35.)

„Močan je nagon domovinski“.

(Schiller : Wilh. Tell.)

Kdor „prijatelje“ bolj čišla od svoje domovine, njega zaničujem.

(Sofoklej : Ant 182.)

Tko prodati je domovinu vriedan,
U tom srce čovječje ne bije
U toga grudih crn se pako krije.
Za toga strašan nije čin nijedan.
Fr. Marković.

1. Proti novemu svetu.

Čvrsto je rezala nemška ladja „Lastavica“ široširno morsko valovje, ploveča iz Hame v Novijork. Cele štiri dni je sopihala že po vodi naprej, in pred dvema dnema je drvila memo zelene Irske na odprto morje. Kakor daleč je segalo oko, nisi videl drugega ko sivozeleno morsko planjavo, kakor silno prestrano zeleno polje, na katerem se je poznala penasta brazda za ladjo. „Lastavica“ se je gibala od začetka bolj polagoma, potem letela kakor lastavica, včasih omahovala, šumela, potem pa se izgubila očem v belih oblakih. Svetloba, padajoča iz tega oblakovja na vodo je obsvetljevala ladjin trup. Zdaj se je trudno vzdigal iz valovja, ta trup, s kljunom proti zapadu, zdaj se potapljal v globino,

kakor bi tonil. Hipoma ti je izginol izpred oči, in hipoma se ti je pomolil na hrbtu mogočno penečega se vala. Včasih je šel val njemu naproti, včasih pa ladja njemu, in takrat ga je prerezala. Za ladjo se je penila voda, kakor bi šla velikanska bela kača za njo. Krmilu je sledila mnogoštevilna truma morskih tičev, prevračajočih se in semtertja švigajočih, da so te bolela ušesa. Veter je ugoden, par umerjen, jadra razpeta. Tu in tam se pokaže kos neba skozi raztrgano oblačje. Vetrovno je bilo, ko je „Lastavica“ zapuščala hamski pristan, ne viharo. Kader je veter potegnol proti zahodu, v presledih ponehujoč, takrat so jadra popuščala, visela, pa le hip, in koj so se sopet nabuhnola. Morščaki v volnenih jopičih so nategali vrvi, peli, kričali, v to so se mešali oglušivi parostrojni piski, in dimnik je bruhal goste klobčiče črnega dima. Potniki se vrnejo na krov, uživat lepo vreme, sveži zrak. Zadaž na desni strani ladje vidiš črne plašče in klobuke potnikov prve kajute, izpredaj pisano zmes izseljencev in matrozov. Nekteri sedevajo po klopeh, kadeči iz kratkih pipic, ti legajo, oni slone na kraju, gledajoči v

globoko vodovje. Tudi žensk je med njimi, držečih otroke za roke, s posodami ob pasu. Nekaj mladičev stopa gori in dolu, pažočih na svoje ravnotežje, in pojočih: „Was ist des Deutschen Vaterland?“ Videti jim je, da so nekako prisiljeno veseli.

Med vsemi temi sta dva, kako bi rekel, ki sta najbolj tožna. Bivata odločena od drugih, postarni mož pa mlado dekle. Kdo sta te dva? Mahoma ju prepoznaš, da sta Slovenca, pa še s Kranjskega, in to s kmetov. Ne on ne ona ne umeta nemški, zatoraj sta prava tujca med tujci. Njemu je ime Lovro Toporec, ženski Maričika. Potujeta v Ameriko. Danes sta prvokrat na ladji. Obrazev sta bolnih prestrašenih in silno strmečih. Plašno pogledujeta po sopotnikih, po morščakih, po ladji, po vrveh, po mogočno hrkajočem dimniku, po grdo veliki vodi, pene brizgoči na krov, po teh čudnih ljudeh. Tudi sama med seboj ne govorita: ne upata si. Lovro se naslanja z roko na ladjin oslon, z drugo drži kapo, da mu je veter ne odpihne. Maričika pa se trdno drži svojega očeta; kader ladja vezne, takrat se ga oprime še trdnejše. Po dolgem premolku dene stari:

„Maričika“! „Kaj?“ „Vidiš?“ Vidim.“
 „Čudiš se?“ „Čudim se.“

Čudila se je Maričika, a bala še bolj, in takisto se je bal stari Toporec. Na vso srečo je valovje polegalo. Vetróviti je nehalo, solnce je razganjalo oblake. Lajše jima bije srce, ko vidita sopet lepo domače solnce. Mislila sta si: „Ah, taisto solnce kakor doma v Lipovju!“ Vse jima je bilo novo, le solnce se jima je zdelo kakor znani prijatelj. V tem se morje ugladi. Jadra mahadrajo. Zdaj se sliši žvižeg z ladjinega mostu. Ladjovodjino je znamenje. Morščaki hite pritrjati jadra. Skačejo po vrveh kakor mački. Ni jim mari nevarnosti visečim nad vodenim breznom. Toporec in Maričika se čudita, češ, naši fantje pa vendar ne znajo tako.

„Janez bi pa vendar znal“, pristavi Maričika.

„Kteri Janez? Pečarjev?“

„Ne, Smolakov, konjski hlapec“.

„Ne govori mi o hlapcih, tudi o konjskih ne. Ti boš še gospa, imenitna gospa, da se boš vozila v zlatih kočijah.“

„Ima tudi nekaj zemlje“.

„Da nekaj perišč v Lipovju, v kraju, za kateri nihče ne ve.“

Jadra so privezana med tem. Zdaj je moral delati vijak. Vrtel se je tako naporno, grabil vodo tako silno, mešal peneče morje tako silovito, da se je tresla vsa ladja njegovega dela. Polagoma je prestalo tudi to vijakovo udelovanje in potresanje. V daljavi je bila voda vsa gladka, kakor zrcalo, modra kakor nebo.

Na krovu se pomaljajo zmeraj nove človeške podobe: Vidiš tu, delavce, nemške kmete, gizdaline in gospode iz pomorskih mest, gredoče v Ameriko, ne dela iskat, ampak sreče. Gneča je čedalje večja, naša dva se umikata čedalje bolj. Da ne bi bila nikomur na poti, sedeta v kot na debelo vrv.

„Oče, kaj bomo še dolgo na vodi?“ praša Maričika.

„Kaj jaz vem! Če tudi prašava, odgovoril nama nihče ne bo, slovenski“.

„Kako bomo govorili pa v Ameriki? Kaj nama niso rekli, da v Ameriki je veliko naših rojakov. Oče!“

„Kaj pa otrok, moj?“ — „V Lipovju je bilo vendar le bolje.“ — „Ne govori tako nespametno.“

Po dolgem prenehaju reče Lovro: „Bog ve, kako bo“.

Dekletu stopijo solze v oči. Oba sta mislila na Lipovje.

Čemu je šel stari v Ameriko? Kaj mu je dalo to misel? Kmetovska ošabnost! Pred nekterimi meseci so mu ujeli kravo v sosedovi detelji. Sosed je zahteval, Lovro naj mu škodo povrne, tri forinte. Lovro pa tega ni hotel, zato gresta na sodbo.

Pravda se je vlekla. Oškodeni kmet je zahteval, zdaj tudi za seno in sodni iztroški so rasli vsaki dan. V začetku še niso bili toliki, ali nazadnje so bili že veliki. Lovro izgubi pravdo.

Sodnik je dejal: „Plačaj!“ Ker Lovro ni imel s čim, zarubijo mu konja, ter L. obsodijo še v zapor zavoljo njegove trmoglavosti. Toporec se je vil kakor črv.

Žeti je bilo treba, rok in živine je bilo treba, ker je bilo dosti dela. Žita ni mogel spraviti pravi čas. Jelo je deževati, in poljski pridelki so gnili zunaj. Po glavi mu je rojilo, kako je mogel izgubiti skoro vse svoje premoženje zavoljo malo popašene detele. Videl je, da mu žuga lakota na uzpomlad. Poprej je bil še dobro stoječi

kmet, a zdaj? zdaj je berač. Obupaval je, zanemarjal se je, jel je popivati.

V krčmi se je bil seznanil z nemškim opravnikom, ki je po vaseh, češ, predivo kupoval, a s tem je le sleparil, v resnici je ljudi pregovarjal, naj se selijo v Ameriko. Hvalil je Ameriko na vse pretege; časih je bil kar penast, toliko čudežev je vedel povedati o tej presrečni deželi. Obečal je zemljišča, kolikor si ga nihče doma poželeti ni upal, zraven tudi gozda in travnikov. Kmetje so ga poslušali odprtih ust. Nekteri so celo jokali veselja, meneči, da enkrat se bodo vendarle iznebili teh nesrečnih in nikdar ne plačanih davkov.

Lovro sam ni vedel, bi mu li verjel ali ne. Včasih mu je potrdil, včasih so-pet ne.

Mavšeleben, imovit judovski zakupnik, ta je tudi potrjeval, da opravnik resnico govori, ter je pristavljaj, da vlada Zedinjenihdržav daje vsakemu toliko selišča, kolikor ga kdo hoče, in pa še denarne podpore; da vsakdo lahko obogati, če le delati hoče; da jih pozna, ki so si pridobili velika posestva. Jud je to vedel, navodno od svojega bratranca, ki je bil v

Ameriki. Še amerikanski denar je kmetom kazal ta nemški opravnik, denar, kakor ga še nikoli niso videli, tudi pri gospodi ne. Oba sta obdelovala kmeta, in omehčala sta ga da se je podal.

„Čemu naj ostajam v tem Lipovju,“ mislil si je Lovro Toporec. „Kaj pojdem leč pred cerkvena vrata, pa klobuk molit in beračit? To ne!“

Toporec seže Nemcu v roke, o s. Mihaelu proda svoje zemljišče, pa gre sè hčerjo v „blaženo“ Ameriko, kjer ne bo delal za druge, ter bo sam svoj gospod.

Potovanje pa ni bilo tako prijetno, kakor je mislil. V Hami so mu uzeli že veliko denarja. Na ladji sta bivala v skupni medkrovni kajuti. Strah ju je bilo, ker se je ladja zmeraj gugala, in ker je bilo toliko vode. Govoriti nista mogla z nikomur. Ravnali so ž njima, kakor bi bila drva; brcali so ju, kakor se brcne kamen s ceste. Nemški potniki so se norčevali iz njiju, večkrat sta slišala besedo: „Diese bindišen Trotel.“ Dobro, da nista umevala takega počastila. Opoldne se je vse terlo h kuharju. Tu sopet nista mogla priti vselej na vrsto, in če sta, bila sta zadnja, toraj

sta bila večkrat lačna. Hudo jima je bilo na tej ladji! Tako osamljena sta bila, tako tuja, tako odrivana, nikogar nista imela razun Boga v nebesih. —

Pred hčerjo pa Lovro ni kazal svojih skrbi in britkosti. Delal se je nekam zadovoljnega in vedroličnega, in kapo je potisnil na ušesa. Maričiki je razkazoval to in ono, naj bi se čudila. Tudi sam se je čudil vsaki stvari, a zaupanja ni imel niti v samega sebe.

Včasih ga je vendar hudo zaskrbelo; kaj ko bi me vrgli ti neverniki z dekletom vred v morje, ko bi me silili ti brezbožnjaki vero zatajiti, kaj podkrižati, ali pa satanu se zapisati: ne bilo bi nič novega.

Ladja je šumela noč in dan po brez-krajni vodi, tresla se, tulila, pljuvala ogenj kakor zmaj peklenški, in ponoči je vlekla za seboj rep iz same žerjavice: vse to mu je bilo sumljivo, nevarno čarovno. Otročji strah mu je stiskal srce, toda hčeri ni hotel ničesar ziniti. Slovenski ta kmet, odkar je popustil domače svoje gnezdo, je bil tako nestalen, tako neroden, tako zagoveden, kakor otrok na paši. Kar je videl, kar je bilo okolu njega, ni-

česar si ni mogel priravnati. Ni čuda, če je glavo pobešal, polno skrbi in negotovosti. Morje mu je šumelo le eno besedo: Lipovje! Ladja je žvižgala včasih tako, kakor se je glasila v Lipovju tipka, kader jo je pritisnil doma nespretni orglavec. Zdelo se mu, da ga solnce poprašuje: „Lovro Toporec! kam greš? kaj misliš? kako boš? Prav zdaj sem bilo v Lipovju, v tvoji vasi.“ Vijak je škrtal zmeraj škripaviše, dimnik je bljuval debeli dim, kakor bi kurili hudobni duhovi. Maričiko so obhajale druge misli. Mislila je, kako je sedevala doma pri studencu, kako so svetile zvezde na nebu, kako jo je prijazno gledal mesec. Vsa vas lipovska ji je bila pred očmi. Ljub ji je bil domači sneg, ljuba jutranja zora, ljube vrane, leteče iz gozda proti vasi. A zdaj? kje je zdaj? Kam so jo pripeljali oče? Na vodo! Povsodi sama voda, zelenkaste vodene brazde, tepoči se valovi. In le ta ladja jo drži nad vodo, edina ona jo pušča pri življenju, ladja, ki pliska naprej kakor izgubljen tičica. Zgoraj zgolj nebo, spodaj zgolj vodena puščava, kvišku piščoči veter, okolu in okolu nikjer zemlje, nikjer nič suhega, kakor

bi šla na konec sveta. — Solnce se je pomikalo proti zahodu. Maričiki se je zdelo da toni v morju, to je videla s svojimi očmi. Zlatilo je vodovje s svojimi lepimi žarki. Ladja hiti za njim, kakor bi ga hotela dohiteti. Črni dim se je izprevračal v rdeči puh, jadra so kakor veličanske čudne vrtnice. Morščaki pojo, a ne gre jim nič prav od srca. Ni bilo poznati, kje se začinja voda, kje nehuje nebo. Sapa jame pihati, kakor bi narava opravljala večerno molitev stvarniku. — V takih trenutkih je duša človeška takorekoč operjena: lahko se dviga v sedanjost, preteklost, prihodnost.

Lovro in Maričika sta čutila, da se nista porodila tam, kamor ju veter žene, ampak na Slovenskem, blizu Triglava. O kako je tam pač lepo: lepo žito, pohlevni potok, prijazna luža, krotke domače živali tam, trdne ceste, kjer vsakdo pozdravlja: „Hvaljen bodi Jezus Kristus,“ in vsakdo odgovarja: „Vekomaj Amen“. Doma jima ni hodilo na misel, kaj takega, pa tudi čutila nista kaj takega, zdaj pa sta mislila in čutila. Lovro se odkrije, kakor bi čakal, kdaj bo pozvonil na angelsko češčenje. Glava

mu je bila polna misli, pa upal si ni izreči jih. Naposled izpregovori: „Maričika!“ „Kaj?“ „Zdi se mi, kakor bi bil nekaj pozabil.“ „Tudi meni se zdi tako.“ — Da, da, nekaj srca sta pustila v Lipovju. V tem se stemni. Potniki zapuščajo krov. Vse na ladji je mikavno in živahno. Po tako lepem večeru noč ni vselej mirna. Častniki žvižgajo znamenja, a morščaki vlečejo konope. Na nebu je ugasnola zadnja rdečina, ter izginola z morja; debela megla je uzhajala iz vodovja. Megla se je, zgoščevala, zakrivala nebo, obzorje, ladjo, vidi se le dimnik in srednji jambor. Čez eno uro je bila megla previdljiva, razprševala se je. Videti je bilo ognjene iskre, valeče se iz dimnika, ladja je stranjevala (nagibala se na stran) le za izpoznanje, kakor bi bilo morje utrujeno burkanja.

Noč je bila res mirna in tiha. — V sredi te tihote, naustaja včasih hipoma, na obzorju šumenje, čudno bučanje. Bilo je kakor bi se ljudje klicali, včasih kakor bi se glasil zbor, poječ presunljive žalostinke. Vse to se je slišalo iz velike daljave. Morščaki so resnoli, da to pomeni hudo nevihto, prihajočo iz dna morja. Lad-

jovodja stoji v deževniku na najvišjem mostu. Častnik se postavi na svoje mesto pred severnico. Nihče potnikov ni na krovu. Tudi Lovro z Maričiko je odišel v medkrov.

Tu je bilo silno tiho. Svetilke, pripete za nizki strop, so slabo razsvetljevale ta prostor in te umolkle potnike. Preširen je bil ta prostor, a tudi premračen, podobnejši velikanskim kletem, ali temnim jamam polnim duha smolenega, pomuhljega, konopnega, vlažnega, dušičnega. Ta kraj pač ni primerjati krasolikim sobam prvega razreda. Če se voziš dva tedna v teh votlinah, ostrupiš si pluća z nezdravim zrakom, obraz ti povodeni, dobiš kurdej (čeljustno gnitje).

Lovro in Maričika sta bila še le štiri dni na potu, in vendar kako izpremenjena! Ono sveže dekle, rdečih in polnih lic, iz Lipovja, pa zdaj to blede bitje, to smrtno kosilo! Tudi Lovro je porumenil kakor vosek: cela dva dni ju ni bilo na krov. Mislila sta, siroteja da ni dovoljeno to njima. Od kodi bi bila to vedela, kaj je njima dovoljenega, kaj ne? Saj si nista upala še premeknoti se.

Zdaj je bil medkrov napolnjen s potniki. Vsaki je tičal pri svojem svežnju. Po tleh je ležalo vse polno pokrival, obleke, živeža, posode v večih ali manjših kupih, da je bila večja zmešnjava. Po takih kupih so posedali izseljenci, skoro sami Nemci. Nekteri so čakali, nekteri kadili. Dim se je prijemal nizkega stropa, delali so se oblaki, težki plučam, in otemnjevali brleče svetilke.

Otroci so jokali po kotih. Danes ni bilo navadnega gostolenja in besedenja: vsakega je skrbela, uznemirjala, strašila morska megla. Izkušenejši so vedeli, da jim preti velika nevarnost, da jim žuga morda smrt.

Lovro pa Maričika sta bila edina, ki o nevarnosti nista ni slutila, dasitudi sta slišala divje tuleče glasove, kaderkoli so se odprle kajutne dveri. Sedela sta prav v kotu, na najožem kraju, v ladjinem kljunu. Tu je bilo zibanje največe, zato so ju potniki semkaj porinoli. Stari je grizel kos kruha, prinešenega še iz Lipovja, Maričika pa si je plela kite, ker ni imela boljega dela. Naposled pa se je vendar jela čuditi

češ, kako to, da so danes nemška gospoda tako tiha in malobesedna.

„Kaj jaz vem, odvrne Lovro, kakor navadno. „Morda imajo kakošen praznik, to bo, ali pa . . .“

Zdajci se zgibava ladja tako silovito, kakor bi se tresla groze. Posoda odzvanja od sten. Svetilke zabrle svetlejše. Več glasov uprašuje:

„Kaj je to? Kaj je bilo to?“

Nihče ne odgovori. Vihar pokaže sopet svojo moč. Ladja se trese in guglje še bolj. Čutiti je, da jo premetava kakor lupino. Zdaj se dviga, zdaj pogreza, zamolklo butajo valovi v stranska okenca.

„Vihar bo“, dene plašljivo Maričika.

V tem je šumelo in bobnelo okolu ladje, kakor če vihra po gozdu lomi drevje. Nato se sliši sopet tuljava, kakor bi tulilo kardelo volkov. Divji veter suje v ladjo, obrača jo na stran, obletava jo, dviga jo kvišku, potiska jo v globočino. Ladja poka v oklepah; posoda, svežnji, vreče, orodje skače semtertja. Ljudi meče iz kota v kot. Steklo na svetilkah zveni zamolklo.

Zmeraj šumniše pljuska voda črez krov, zmeraj silnejše poka ladjin obod, in ženske čedalje bolj upijejo, otroci čedalje bolj jokajo, drugi kriče grabijo svojino.

V vsem tem metežu je bilo vendar še slišati velevanje častnikov, stopanje morščakov.

„O sveta devica Marija svetogorska!“ krikne vsa prestrašena Maričika. Res, kljun v katerem sta čepela, se je bliskoma dvigal in padal. Držala sta se za postelje a vendar sta večkrat butnola v steno. Tramovi škripljejo, kakor bi se imeli raznesti vsaki hip.

„Trdno se drži, Maričika!“ zakriči Lovro, da bi preupil bučanje vode in ropotanje poladjevja. Strah pa je tudi njega stiskal za požirak, kakor druge, da ni mogel izgolčati besede. Otroci so nehali jokati, ženske nehale kričati. To je bilo dihanje, sopljenje, na smrt in življenje!

Vsakdo se je krčevito držal pritrjene reči, pripravljen pobiti se in poginoti preje, nego li popustiti jo. In vendar je vihar razsajal še hujše, zaganjal se v ladjo še besniše, kakor bi klical vse življe, naj mu pomorejo uničiti to borno drveno po-

slopjiče in vse stvari notri. Valovi so hrumeli v ladjo tako hrupno in bučeče, kakor bi vanjo streljal s topovi, metajoči jo zdaj gori do oblakov in potiskujoči jo zdaj dolu, na dno morskih tal, tako da je bila več pod vodo nego zunaj. V ladji je bila tema, smrtna senca.

„Maričika!“ jame stari tresočega glasu; „ljuba moja Maričika! odpusti mi, da sem te peljal v pogubo. Bliža se nama zadnja ura, in je že tu. Grešne moje oči ne bodo več gledale sveta. Ne moreva prejeti svete pokore, ne s. poslednjega olja. Počivala ne bova v domači zemlji, iz morskega dna pojdeva k sodbi!“

Maričika je predobro umevala, kaj oče govore: ono je sama čutila, da njima ni pomoči, ne rešitve. Razne misli ji švigajo po glavi. Nekaj ji stiska srce, da ji poka. Zaihti. — To je bil oddušek srčnim solzam. A grozno se je razlegal ta obupni krik po zaduhlem prostoru — tihem, kakor v grobu.

„Tiho!“ — zaupije močan glas iz kota, in koj umolkne Maričika, kakor bi se bila prestrašila svojega glasu . . .

Svetilke so bile popadale na tla, in zdaj je bila grozna noč. Ljudje se jamejo stiskati v en kot, kakor bi jih tolažila misel, da bodo skupaj ložej potonili. Strah in trepet je vladal povsodi. Iz grozomorne tihote se sliši Lovrov glas: „Gospod, usmili se nas! Kriste, usmili se nas!“

Maričika ihte odgovarja.

„Bog, oče nebeški, usmili se nas!“ glasi se dalje prečudno slovesno.

Nekteri izseljenci so si zavijali glave. Polagoma se je Maričika umirila v glasu. Njene prošnje in odgovore, izuščevane v groznem strahu, je takorekoč porogljivo spremljal zunaj tuleči vihar. Zdajci se zasliši krik smrtnega obupa. Kaj je bilo? Silni val se je bil zagnal v vrata, odprl ja, ter hipoma poplaval ves prostor. Nastane pritajeno ječanje: ljudje se rešujejo na više kraje, na postelje. Zdaj je bilo vsem dokazano, da so na koncu življenja. V nekterih hipih ustopi častnik, s svetilko v roci, ves premočen, zagotavlja, da je voda le po naključbi notri pljusnola, da pa ni dobene nevarnosti.

Tako preteče nekaj ur. Vihar pa je dalje divjal, ladja je dalje pokala v sponah,

legala zdaj na to zdaj na ono stran. Potniki so se udajali v svojo usodo. Nekteri so legli celo spat.

Tako je preteklo sopet več ur . . . Naposled šine žarčič v kajuto: na morju se dani. Dan ta je, kako bi dejal, strahu ves bled, vendar daje upanje. Lovro in Marička sta izmolila vse molitve, ki sta jih znala. Vsa trudna legneta, in trdo zaspiata. Zjutraj ju zvonec kliče k zajutreku. A danes ne moreta jesti, glave so jima težke, svinčene. Najhujše je bilo v glavi staremu Lovretu; zdelo se mu je, da jo ima vso razbito. Ni se mogel iznajti. Nemec, ki ga je navabil v Ameriko, tisti mu je rekel, da se bo res vozil po vodi. Toda nikdar ne bi bil mislil Lovro, da je ta voda tolika, da bo vožnja trpela toliko dni in še ponoči. Mislil je, da se bo na brodu prepeljal, kakor svoje dni iz Gostinice čez Savo v Kleče. Ko bi bil to vedel, da je morje tako grdo veliko, bi bil pač raje ostal doma v Lipovju. Vrhu tega ga je mučila še ta misel, če ne gre s svojo hčerjo v pogubljenje; če ni greh in sramotno katoličanu iz Lipovja tako izkuševati Boga, in dajati se na vodo, na

kteri se vozi že peti dan od brega do drugega, če je kteri. In 7 celih dni mu je še iztrpeti v takih strahotah!

Vihar je bučal še 48 ur. Vodovje se jame gladiti. Naša dva potnika si upata na krov. Ko pa vidita valove, velike kakor hribe, in črna brezna, čutita sopet, da ju rešiti more le božja roka, a človeška moč nobena.

Naposled je bilo vse vedro. Toda prehajal je dan za dnevom, in vendar ni bilo zagledati nič sveta, nič suhega, le zelenkasto modro to vodovje se je stikalo z nebom v neizmerni daljavi. Včasih se je pokazal oblaček, svetel, na večer rdeč, ter se izgubil proti zapadu, kamor je ladja hitela po neizkonečni ravnoti.

Res je menil Lovro, da morja ne bo konec. Osrči se vendar, prašati hoče, a koga. Sname klobuk z glave, držeč ga ponižno pred koleno, ustavi memogredočega morščaka, pa ga praša po slovenski: „Milostivi gospod! Ponižno prosim, bo li voznja pri kraju?“ . . .

O čudo veliko! Morščak se ne zakrohota, ustavi se, posluša kmetiča. Videlo se mu je, kakor da se nečesa domišlja,

in da misli ne more precej izgovoriti. Potem praša:

„Ča?“

„Če pridemo skoraj na suho, milostivi gospod.“

„Još dva dana, još dva dana“ težavno ponavlja morščak, uzdignovši ob enem dva prsta. —

„Zahvalim lepo, gospod.“

„Od kuda jeste?“

„Iz Lipovja, gospod, iz Lipovja.“

„Ča? Lipovje?“

Maričika je slišala ta pogovor. Zardevši tankoglasno odgovori, kakor dekletca na kmetih:

„Mi smo s Kranjskega, gospod.“

Morščak gleda zamišljeno po ticala na krovu, nato dekleta. Poznalo se mu je na zagorelem obrazu, da miluje potnika, pa reče:

„Bio sam u Trstu . . . i ja . . . razumijem „kranjski“ . . . Hrvat jesam iz Istre . . . brat sam . . . A tomu imade već puno, puno vrèmena . . . Sad sam Švaba.“

Po teh besedah dvigne vrv, obrne se, zaupije „hohoo,“ ter jo potegne k sebi.

Lovro in Maričika sta bila vedrejša, ker sta našla vsaj eno bolj domačo dušo na tej odurni ladji. Tudi vožnja je šla h kraju. Že drugi dan ugledata sod, kise je zibal v vodi; še dalje ugledata 2, 3. Zrak je potresen z meglo, a pri tem vendar ugoden in čist. Morje je gladko kakor steklo, a okolu je čedalje več plavajoče posode. Oblaki tičev belokrelonih so se podili za ladjo vriščeči.

Na krovu je nenavadno gibanje. Morščaki se oblačijo v nove jopiče. Nekteri pometajo, nekteri snažijo in umivajo. Na jamboru razvijejo zastavo, na krmu drugo. Veselje je preuzemalo potnike. Karkoli je živelo, je šlo na krov. Nekteri so vlekli seboj svežnje, povezane z jermenjem.

Maričika to vidi, pa dene: „Zdaj pridemo gotovo na suho.“

Silno vesela pa sta bila, ko ugledata otok Sendihok, in nato drugi s poslopjem na sredi, dalje nekaj motnega in nerazločnega na morju, kakor bi se zgoščevala megla in dim. Ljudje to tudi opazijo. Nastane ropot in šum. Vsi kažejo s prstmi tja, kaj

da je. Tudi ladja jame žvižgati oglušiviše.

„Kaj je to? kaj je to?“ poprašuje Lovro.

„Njujôrk.“ odvrne zraven njega stoječi hrvatski Istran.

Zdaj je bilo, kakor bi se čistili oblaki. Čimdalje se je bližala ladja, tim bolje je bilo razločevati hiše, strehe, dimnike. Rtasti stolpovi so moleli v modrino; nad njimi velikanski pušniki, ki so puhali gost dim iz sebe. Spodaj, pred mestom je bil cel gozd jamborjev, okičenih s tisočerimi zastavicami, sè kterimi si je veter igral kakor s cvetkami na travniku. Zmeraj bližej je ladja mestu, zmeraj bolj se dviga iz morja čudovito mesto. Vrhunec veselja in čudenja bi bil takrat videl v Lovrovem srcu. Gologlav, zijoč, zamaknen je stal, ter gledal in gledal. Naposled izpregovori:

„Maričika! za božjo voljo, ali vidiš kaj?“

„Da vidim.“

„Ali se čudiš.“

„Da, čudim se.“

Lovro se že ni čudil, ko je bil ugleдал zeleno obrežje pred mestom, opasano

z gozdičem. Samega koprnenja se je tresel. Dejal je:

„Hvala Bogu! Če nam dajo taki kos zemljišča pri mestu s kakim travnikom, pa bi imeli blizu na trg. Gnali bi tjakaj kravico in prašička, iztržili bi lepega denarja. Napravili bi si lepo hišico, stajo polno govedi, prikupili selišča. Ljudi je kakor peska, za majhino plačo bodo delali. Na Kranjskem sem bil nebore trpin, tukaj bom pa gospod, sam svoj.

Ta trenotek se mu odpre pred očmi narodna drevoredina v vsi razsežnosti. Lovro je videl lepo grmovje, skupine krasnih dreves, pa je dejal:

„Do tal se bom priklonil gospodu vladnemu poverjeniku, in potem bom bolj memogrede omenil, naj mi prepusti kakih 60 jutri tega gozda. To bo prava pravcata dedovina. Vsako jutro bom pošiljal hlapca v mesto z drvmi. Hvala Bogu, zdaj uvidevam, da Nemci so res dobri ljudje, ki nam hočejo in delajo vse dobro. Kako je mogoče take dobrotnike pa tolikanj obrekovati!“

Tudi Maričika se je smehljala, da bo gospodinila na krasnem selišču. V tem

pripluje čolnič k ladji. Peterica ljudi stopi na ladjo, ki jamejo glasno govoriti in klicati. Ne dolgo zatem pridejo iz mesta opravniki, gostilničarji, mešetarji, vodniki. Vsi kriče, kar morejo, sujejo in gnetijo se po krovu. Lovru in Maričiki je bilo, kakor bi se jima vrtil v glavi mlinski kamen. Nista več vedela, kaj bi počela. Istran svetuje staremu Kranjcu, naj si premenja denar, ter mu obeča, da bo on gledal, da ne bo goljufan. Lovro stori takisto. Za vse dobi 47 dolarjev srebra. Ladja se toliko približa mestu, da je poznati ljudi, še par hipov, in vožnja je končana: ladja pritisne h kraju. Kakor žbele iz panja, tako vro potniki z ladje po ozkem mostu, najprej oni iz medkrova, obloženi vsaki s svojo imovino.

Lovro in Maričika, dolgo rinena semtertja, ugledata morščaka iz Istre. Obema stisne prisrčno roke, pa dene:

„Brate, želim ti puno sreće, i tebi i pucici. Bog s vama!“

„Bog vam plačaj!“ odvrneta obadva a daljemu pogovoru ni časa. Tolpe ljudi so ju potiskali po mostu v carinaro. Carinar v sivem vrhniku, s sreberno zvezdo

na ovratniku, preišče njijuno prtljago, in naposled reče: „All right“ (vse prav)! ter jima pokaže proti izhodu.

Gresta in prideta na cesto.

„Oče, kaj začneva pa zdaj?“ po-prašuje Maričika.

„Počakati morava tukaj. Nemški opravnik je dejal, da pride koj vladni poverjenik, ki bo prašal po nama.“

Tako stojita, in čakata poverjenika. Memo njiju je sulo polno ljudi, velikomeških, neznanih, raznovrstnih. Še nikdar nista videla kaj takega. Skrije naj se Lipovje proti tem velikanskim hišam, ravnim in širokim cestam, po katerih so se rili, kakor na večnem sejmu. Po sredi ropotajo kočije, vsevozi, tovorni vozovi, kola cize, kolovre. Govore pa čudno ti ljudje, ne umeta jih, kakor doma ne gosp. okrajnega glavarja. Delavci in trgovci in branjevci in drugi kupci pa strašno upijejo. Memo hojevajo črnici (zamurci) kodrastih volnenih las. Vselej se pobožno pokrižata, kader vidita koga takih (Bog jima grehe odpusti) peklenskih ljudi. Vse to mesto se jima zdi silno čudno: to žvižganje železnic, to ropotanje vozov, to drdranje kočij,

to kričanje ljudi, ki kar tekajo, kaj pravim tekajo, teko, kakor bi jih kdo podil. Zdeli so se jima kakor mravljinci kader jim kup razbrskaš. In kakih obrazov so! Eni črni, zelenkasti, rumenkasti, ognjeno rdeči. Prav tam pri loki, kjer sta stala, je bilo največe gomazenje. Nalagali so blago z ladje na drugo. Vozovi so priropotali. Na mostovih so škripale dvo-kolke: povsodi je hrumelo kakor v deskoreznici. Dve uri sta jima pretekli kakor bi trenil.

Še zmeraj sta stala pri steni, še vedno ni bilo vladnega poverjenika. Onadva sta bila pač posebna človeka v Novemjôrku: ta slovenski kmet v irhastih hlačah, s polhovo kučmo na glavi, pa to dekle. A ljudje so hodili memo njiju, kakor bi njiju niti ne bilo. V tej deželi hitrice se nihče ne čudi ne obrazu ne obleki.

Sopet preteče ura. Nebo se je pooblačilo. Jel je naletavati zdaj dež zdaj sneg. Od morja sem je vlekel mrzломokri veter. A stala sta še zmeraj tu, čakajoča obljubljenega poverjenika.

Kmet je navadno prav potrpežljiv, a zdaj je presedalo tudi že Lovru. Dosti

samá sta bila na ladji, med zgolj tujci, v vednem strahu na vodi. Boga sta bila prosila iz dna srca, naj ju pripelje na suho, izgubljena otroka, proč z divjega morja. Mislila sta: kakor stopita na suho zemljo, pa bo konec strahu in bede. Srečno sta zdaj semkaj dospela, ter bila v velikem mestu novojorškem. Toda v tej množini ljudi sta bila še bolj osamljena nego na ladji. Poverjenika ni bilo, pa ga ni bilo. Kaj bota počela, če bi ga res ne bilo, ko bi ju bil Nemeč vendar le ukanil? Ta misel jima je pretresala kmetiška srca, Kaj bo zdaj? Ali naj tukaj pogineta? Veter je pihal v enomer, in dež je padal.

„Maričika! ali te ne zebe?“ praša stari Lovro.

„Seveda, oče, prav zelo me zebe.“

Mestne ure odbijejo še eno uro. Mrak lega po svetu. Pristan utihuje. Po cestah prižigajo svetilke. Vse morje rdi nešteti luči po mestu. Delavci se vračajo iz loke domov, v večih ali manjših kardelih, pojoči hrapavih glasov. Polagoma se razidejo ljudje. Tudi carinaro zapro.

Onadva pa stojita še zmeraj tu: čakata vladnega poverjenika.

Naredi se noč. V pristanu je potihnolo. Le dimniki ladji pljujejo zdaj pa zdaj snopove isker, ugašujočih v temoti; ali pa val šumovito pljusne ob kamenito ogradbo. Semtertja pripoje tudi opojen morščak, vračajoč se na ladjo. Luči po svetilkah brle usled pritiskajoče megle. Naša dva čakata še zmeraj. Če tudi ne bi bila hotela, kam naj bi se bila obrnola? kam se zatekla? kam položila izmučeno glavo? Zmrževalo je zmeraj hujše. Lakota se je tudi oglašala. Da bi bi bila imela vsaj kam pod streho stopiti!

Premočena sta bila do kože. Ah, poverjenika ni, ni. Nista vedela, da takih poverjenikov sploh ni. Nemeč je bil pomočnik sleparske družbe, plačan za vsako glavo, ki jo pregovori v Ameriko, in dalje se je brigal za človeka kolikor mi za lanski sneg. — Lovro je klecal z nogami. Težko je stal: kakor bi ga tiščalo veliko breme, kakor bi ga težila jeza božja. In vendar je čakal in čakal in trpel, kakor more trpeti le slovenski kmet. Iz take otrpnenosti ga prebudi dekletov glas:

„Ata!“ — „Molči, otrok, molči! Naju se nihče ne usmili.

„Pa se vernimo domov, v Lipovje.“
 Pojdi rajše ti v vodo; jaz ne grem več.“

„O moj ljubi Bog, moj ljubi Bog!“
 vzdihuje dekle prestrašeno.

Zdaj zapeče Lovreta, prav v srcu ga zaskli . . . kesa se.

„Uboga sirota,“ dene Lovro, da bi se Bog vsaj tebe usmilil.“

Dekle ga ni slišalo. Naslonilo je glavo na steno, pa zamižalo. Tako je zaspalo. Speči je bilo tako dobro . . . Videla je domačo hišo, domačo vas, o preljubo Lipovje. Danilo se je. Prvi žarki svetlobe so padali na morje, na pristan, na ladje, na carinaro. V jutranjem mraku ju je bilo skoro težko izpoznati: sloneča na steni, speča, bledega mrliškega obraza, posnežena, mirna kakor premrla. O grozna usoda, ki jima pišeš šele začetek britkosti!

2. V Novemjôrku.

V vsakem mestu je širokih lepih cest, lepih hiš, pa tudi ozkih ulic, bornih stezic. V Novemjôrku, bolj proti loki, je polno takih kočur, visokih, nizkih, ravnih, krivih, trdnih, podrtih, pobeljenih, neometanih. Strehe jim razpadajo, zidovi pokajo, stene grezajo, da so okna kar pri tleh: videti je, kakor bi bile od daleč semkaj zmetane. Ker je to predmestje blizu morja, to se mlake skoro nikdar ne posuše. Zamazana okna gledajo, dejal bi, mračno na luže in na morje, pokrito s papirnimi kosi, lepenkami, bruni, deščicami, sè vsakovrstnim plavajočim drobirjem. Takisto so potresene tudi ulice, le da je še več raznega smetja. Tu vidiš dosti grdobe, nereda, siromaštva. V teh hišah dobivaš za dva dolarja*) na teden, da imaš kje spati, in kaj v usta deti. Tukaj so tudi one krčme, vè katerih morski ribiči snubijo ljudi za kitolov, vè katerih govore opravniki, da bi z ljudmi naselili Venezuelo, Brazilijo, kraje ob rav-

*) reci: daler.

niku, in je žrtovali rumeni mrzlici, gotovi smrti. Tukaj so kuhinje, vè katerih se vari in peče, kar je bilo kdaj užitnega, in kar bi celo morje nejevoljno pljunolo na breg. Dobiti je brlogov, vè katerih igrajo, kitajskih prališč, raznih beznic in jam, vè katerih se gode hudodelstva, trpi siromaštvo in lakota, prelivajo solze. In vendar je v tem predmestju najživahnejše. Kar ne more ali neče iti v delavske hiše in druga poslopja, vse to se tu gnete. Če pravimo, da izseljenci so „cvet“ evropske družbe, to porečemo, da ti predmeščani so „cvetje“ tega „cvetu“, namreč ljudje, ki pohajkujejo, brez dela, ki klatarijo od vogla do vogla. Ponoči slišiš strel iz revolverja, krike na pomaganje, divje pesni opitih Ircev, tulenje pretepajočih se in krvavoglavih črncev. Podnevu se zbirajo tolpe postopačev in rokovnjačev, raztrganih klobukov, s pipami med zobmi, ki pri borbah na pesti delajo stave za 1 krajcar ali 5, kdo bo drugemu izbil oko. Bledi otroci, majhine zamurke, kuštroglave, se valjajo todi. Namesto da bi šla v šolo ta otročad, ropoče s kostmi ali pa išče po blatu in gnojišču zelenjadi, jabolčnih obrezkov. Suhe medle Irke uz-

digujejo roke, proseče vsakega, bolje oblečenega.

V takem človeškem peklu nahajamo naša znanca: Lovro Toporca pa njegovo hčer Maričiko. — Kar sta menila tukaj takorekoč podedovati, ono so bile prazne sanje. Res pa je to, da sta v temni ozki izbici, na pol v zemlji, prevideni z okenci brez stekel. Po stenah se pase ogavna plesnoba, da vonja zaduhlo, po vlagi, troh-nobi. K steni je pritisnena pečica, zarjavela, luknjata, in zraven nje stolček. V kotu leži kup preperele ječmenove slame, ki naj je postelja. Toliko je bilo vsega pohištva.

Lovro poklekne pred pečico, brska po mrtvem pepelu, ne bi li izteknol kako podzemljico. Nič. Maričika čepi na slami, pa strmi v tla. Bolno je dekle, zapuščeno, reva, sirota. Maričika je, tista iz Lipovja, blede, upalih ličes. Očesa so ji pa večja, tako buli ž njima. S tega obraza bereš, da živi dekle v nezdravi sapi, v britkosti v velikem pomankanju. Živela sta zgolj ob podzemljicah. A zdaj že dva dni nimata ne ene. Res nista vedela s čim se bota hranila. Tri mesece stanujeta na tem mrzlem

tlaku, sedevata v tem brlogu. Denar jima je tudi pošel do krajcarja. Stari Lovro je popraševal vsaki dan po delu. A nihče ga ni razumel, kaj bi rad. Hodil v pristanišče, da bi tamkaj prenašal tovore ali oglje nakladal na ladjo. Pa kaj, ki ni imel dvokolnice, in surovi Irci so mu izbili skoraj oči. Hotel si je kaj s sekiro prislužiti v pristanišču, pa tudi to so mu zavidali delavci, ki so ga osovali, da se je vračal krvave glave. „A kakošen delavec je neki ta starec, ki niti ne ume, kaj se mu pravi?“ Kar je prijel, kar je začel, kamor se je obrnul, povsodi so ga izsmehovali, odbijali ga, sovali, topli. Ničesar ni toraj našel, s čimur bi si mogel prislužiti krajcar. Lasje so mu posiveli skrbi in toge. Upati ni bilo ničesar. Denarja tudi ni bilo. Lakota je jela oglašati se hudo. Doma med svojimi, ko bi bil tudi vse izgubil, ko bi ga bili tudi otroci pregnali iz hiše, doma v Lipovju bi bil mogel palico v roke uzeti, sestri pod križ na razpotju ali k cerkvenim vratam, in gospod bi mu bil vrgel krajcar, gospa bi mu bila po otroku poslala dar, vsaki kmet bi mu bil dal kos kruha, vsaka gospodinja

odrezala kos slanine. Tako bi se bil vendar preživil, če tudi le kakor tičica, ki ne seje in ne žanje. Pod križem stoječ, bi bil imel nad seboj še svojega Izveličarja, še bolj gori modro nebo, okolu sebe lepo polje, in Bog bi bil gotovo uslišal njegovo molitev.

V tem mestu pa, v tem večnem šumu in hrumu, v tem ropotu, je vsaki drvil le naprej, gledal le naprej, ne zmeneč se za tujo stisko in nesrečo. V glavi se mu je vrtelo, roke so mu pešale, noge šibile, z očmi ni mogel vsega ujeti, misel je podila misel. Tu je bilo vse tako tuje in čudno, tako odurno in razmršeno, da se je moral vsaki razbiti kakor lonec, kdor se ni znal gibati v tem vrtincu. Kolik razloček med tu in tam v Lipovju?

Tam v mirnem tihem Lipovju je bil Lovro gospodar, župan, tam je imel zemljišče, spoštovali so ga moža, imel je svoj kruh, in v nedeljo je hodil v cerkev. Tukaj pa je najzadnji med vsemi, sestradan pes na tujem dvorišču, kjer se mora pred vsakim tresti in plaziti, in naposled lakote poginoti. Prve dni si je sam večkrat oči-

tal: „Lovro, v Lipovju je bilo vendar bolje“. Vest pa mu je upila: „Lovro čemu si zapustil Lipovje?“ — Čemu? Ker ga je Bog zapustil! Rad bi bil nosil svoj kmetiški križ, rad bi bil vse pretrpel, ko bi bil le vedel, kdaj bo tega konec. Toda le predobro je vedel, da njegova jedinščina je vsaki dan hujša, da vsako jutro je sirotnejši, nesrečniji, on in njegova hči. Kaj je bilo storiti? Ali naj si poišče konopec, pomoli, pa obesi? Tega ne. Rajne matere naukov še ni pozabil. In kaj bodi z dekletom? Zdelo se mu je, kader je to premišljeval, da ga ni zapustil le Bog, ampak tudi pamet. Nobena pametna misel ne zaiskri v temni glavi njegovi. Hudo mu je bilo pri srcu. Glodala ga je huda bolečina. Tožilo se mu je po domu. Podnevu ga je mučila tim bolj, čim manj je vedel, kaj mu manjka, kaj ga peče. — Manjkal mu je domači gozd, manjkalo njegovo selišče, manjkali rojaki, gospodje in kmetje, cerkev in duhovniki, in vse ono, kar je takorekoč zraščeno s človeškim srcem. Bilo mu je pri srcu, kakor bi moral greznoti v zemljo. Najrajši bi si bil izroval lase, butal z glavo ob zid in jo razbil, ali vrgel se na tla,

in kopal si živemu jamo, ali pa tulil kakor prikleneni pes. Ta peklenški mestni ropot mu je ubil že pol duše, zdaj utrplja že druga polovica, a velemesto dalje ropota okolu njega. Globoko vzdihuje, izgovarja ime Jezus, gleda okolu, toda nikjer ni ugledati križa, nihče mu ne odgovori, mesto pa dalje ropoče, dekle sedi na stelji, zre nepremekljivo v tla, trpi molče lakote, je že napol mrtva. — Ni čuda, da nista zinola, če tudi, sta po več dni skupaj sedela. Hudih ran se nihče rad ne dotika. A o čem naj govorita? Morda o tem, da ni denarja v žepu, ne podzemljic v peči, v glavi ne svetu? In pomoči nista imela pričakovati od nikogar. Slovencev je res nekaj v Ameriki — žali, da je tako, in da so izgubljeni za svoj rod! — toda blizu pristanišča ga ne najdeš . .

„Maričika!“ dene Lovro, „tako ne moreva biti. Grem na breg, da nabere drvi, potlej si zakuriva, in morda udobim tudi kaj za usta.“

Ona ne odgovori ničesar. Lovro gre. Ob bregu plavajo razbiti zaboji, polomljene deske. Po tako drvad hodijo, ki nimajo, da bi si kupili premoga. Tudi v tem oprav-

ku so ga že motili in odganjali, večkrat pa tudi ne. Včasih je našel kaj jedivega, kaj pokvarjene zelenjadi, vržene z ladji. Tako je hojeval več dni. Takrat je v megli nekoliko pozabljal na svojo bedo in na svojo domotožnost. Ko so se ribe drstile, so prihajali tudi dečaki semkaj, ki so starega Lovreta naganjali, metali vanj, kar so udobili, a pregnati ga vendar niso mogli. Dečaki so metali konopce na reči v vodi, ter je tako h kraju potegovali. Lovro ni imel konopca. Zato je čakal, da so odišli, preiskal, kar so pustili, in použil kar je bilo užitno, ne misleč na Maričiko ki doma tudi ni nič jela. Pa danes je bil srečen, kolikor toliko. Vračajoč se domov, sreča voz, naložen s podzemljicami, za ladjo v pristanu stoječo namenjenimi, ki je obtičal v grabi, da ni mogel z mesta. Lovro prime koj v koželo, ter z voznikom potiska voz iz rupe. To je bilo njemu težavno delo, da ga je hudo bolelo v križih, naposled pa vendar konji potegnejo. Ker je bil voz prepolno naložen, pade mnogo podzemljic v blato. Voznik jih ni maral pobirati, tim hlastnejše pa jih je Lovro. Drhtavih rok jih je pospravil po

žepih. Zdaj mu je bilo koj ložej pri srcu. Če najde lačni kos kruha, to se mu zdi, da je srečo našel.

Hvala Bogu! dejal je Lovro domov gredoč, da nama je pomagal iz tolikega pomanjkanja. Kranjca Bog ne zapusti. Podzemljic je za dve kuhi. Bog je usmiljen. V hišici bo precej prijetniše. Kako bo vesela Maričika! Saj že poldrugi dan ni zaužila ničesar“.

Tako govoreč je stopal oprezno, v eni držeč les, z drugo pa žepe tiščeč; bal se je, da bi mu kos ne odpal: saj je nosil tako dragoceni zaklad.

Hvaležno pogleda v nebo, pa dene:

„Mislil sem že: krasti moraš, a to je palo brez kraje z voza, zdaj imava kaj jesti. Maričika bo skočila pokoncu, ko bo slišala da nosim podzemljice.“

Maričika se ni premeknola, odkar so bili oče odišli. Kader je šel Lovro zjutraj po drva, in je prinesel, je zakurila, prinesla vode, pa skuhala, kar je bilo, potlej pa je gledala v „ogenj“ po cele ure. Tudi ona si je bila iskala dela. Uzeli so jo, da je pomivala in pometala, pa ker ž njo ni bilo moči govoriti, odpustili so jo v

dveh dneh. Potlej je iskala sopet dela. toda našla ga ni. Dan za dnevom je predsedala doma. Na cesto si ni upala: tam so jo preganjali pijani morščaki in živinski Irci. Ker ni imela dela, je bila se bolj nesrečna. Kopernenje jo je ujedalo, kakor rja ujeda železo. Doma v Lipovju bi si bila kaj pripridila in privarovala, in potem se pošteno omožila. Tukaj pa še dela ne dobi, ter je oblečena v cunje kakor v Lipovju nobena beračica. Kader je gorelo v pečici, in ni bila lačna prehudu, pravil ji je ogenj, prskajoč, iskrec, žerjaveč se, zaplapoljajoč, ugašujoč, kako je bilo lepo v Lipovju. Danes ni bilo ognja v pečici, ni bilo solze v očesu, izjokala je vse. Večkrat ji je bilo, kakor bi jo solze dušile, tako je bila oslABLJENA, utrujena, obrezmočena, topa. Sicer je trpela tiho, krotko udano, gledaje predse kakor tičica, kader jo mučijo. Tako je sedevala tudi danes zroča predse, na borni ječmenici. Nekdo stopi čez prag. Misleča, da so njen oče, pogleda. Kar vidi tujega človeka, starega, zamazanega mulata*), temnogledega, v čeljustih polno čika.

*) Belega očeta in črne matere sin je mulat.

„Daler“ ! zaupije mulat.

Maričika se prestraši. V njem izpozna hišnega posestnika. Dolžna mu je bila od prejšnjega tedna še 1 dolar, a danes nima solda. Tu bi se dalo storiti kaj, le s krotkostjo. Zatoraj poklekne prednjega, poljubja mu roke, objema mu noge.

Kje je moj daler?

To besedo daler je poznala predobro. Maričika zmajuje z glavo, sili se govoriti pogleduje ga milo, dopoveduje, da sta vse izgala, da že dva dni jela nista, da naj se ju usmili.

„Milostivi gospod! Bog vas bo blagoslovil,“ pridene po slovenski, nevedoča, kaj bi še rekla ali začela.

„Milostivi gospod“ jo sicer ni razumel, pač pa je slutil, da dalerja ne dobi. Z eno roko pograbi svežnje, z drugo prime dekleta, odpre vrata, potisne jo vun, ter vrže prtljago za njo. Kakor bi nič ne bilo, zakliče v drugo sobo, da ta izba se oddaja, in precej se nekdo oglasi, da jo jemlje.

Mulat izgine na temnem dvorišču, Maričika stoji sama na cesti. Dekle pobira

svežnje, postavi je v kotiček, pri stopi zraven, pa stoji in čaka krotko in tiho. Pijani Irci so jo danes puščali na miru. V izbi je bilo vse temno, tu na cesti pa je tako svetlo. Obraz je dekletu, kakor po dolgi bolezni, oči so ji udrte, ustnice modre, čeljusti vidne, samo lasje so ostali kakor prej. Podobna je bila venoči cvetici, ali umirajoči devici. Vsi memogredoči so jo milovali. Stara zamurka jo je bila celo nekaj prašala, pa ker ji dekle ni odgovorilo, je šla naprej razžaljena. — V tem je hitel Lovro domov, blaženega srca, da ima zdaj sopet podzemljic. Mislil je le, kako jima bodo dišale, in kako pojde jutri sopet vozove vzdigat in porivat. Na pojutrajšnje ni mislil: za to je bil prelačen. Od daleč vidi, da mu hči stoji na cestnem tlaku pred hišo. Podvoji stopinje.

„I, čemu pa stojiš tukaj?“

„Gospodar naju je izpehnol, oče!“

„Toraj: vunkaj vrgel!“

Lesovje pade Lovru iz rok. Zdaj je bilo nepotrebno! Izvržen! pa tisti trenotek ko ima človek drvi in podzemljic! Kaj naj začenjata zdaj? Kje naj kuhata podzemljice? Kam naj gresta? Lovro pograbi

pokrivalo, vrže je za drvmi v blato pa tarna:

„Oh, oh, oh! bore jaz!“

Teka semtertja, odpira usta, pogleduje blazno otroka, praša:

„Vunkaj vržena??“

Nato se je delal, kakor bi hotel oditi, a vrne se koj, praša drhtavo, hripavo, preteče:

„Čemu ga nisi prosila, tepica!“

„Prosila sem ga“, uzdihuje dekle.

„Si li pokleknola preden?“

„Tudi to sem storila“.

Lovro se je izvijal kakor črv, kader stopiš nanj. Temnilo se mu je pred očmi.

„Bog moj! kakor mrlič si!“ krikne Lovro.

„Oče! si li morem pomagati?“ odvrne dekle, bolestno ga pogledavši.

„Ostani tukaj, ne makni se. Grem ga prosit, naj mi dovoli, da vsaj podzemljice skuham.“ Lovro gre. Ne trpi dolgo, pa nastane bučni ropot na dvorišču, cepetanje z nogami, kričanje, v kratkem prileti Lovro na cesto, potisnen od krepkih pesti. Hip stoji, premišljuje. Nato de kratko: „Pojdi!“

Dekle pobira svežnje. Pretežki so ji, da bi je nosila vse. Lovro ji ne pomaga. Morda je pozabil, da pičle te imovine dek-le ne more vlačiti. — Tako hodita po ulicah: ta sivi starec, to mrliško dekle. Takih postav, kdo ne bi opazil? kdo ju ne pogledal? resnični podobi bede! Kam naj kreneta? Vè katero tmico, ve katero globino naj se skrijeta? Dekle je stopalo zmeraj sopotniše. Obstoji pravi:

„Oče! ne morem več! Uzemite te reči!“

Lovro, kakor bi se prebudil iz sanj, odvrne osorno:

„Pa jih vrzi proč! Pomagati nama ne morejo nič.“

„Nič?“ povprašuje dekle.

Lovro se ozre. Vidi pa zdaj, da se otrok opoteka. Divje zapove Maričiki:

„Vrzi je proč, ali pa te razbijem!“

Dekle uboga. Tako stopata dalje. Lovro pravi sam pri sebi:

„Zdaj pa naj bo, kar če!“

Umolkne. Pogledi njegovi pa ne kažejo nič dobrega. Hodita po blatnih nasmetenih ulicah, prideta na kraj pristanišča, gresta po kolovnem mostu, do nove

ladjarnice. Visoka hodila so stala okolu mogočnih kolov, na dno morja zabiti se imajočih. Med bruni in hlodi in deskami so se potikali ljudje, ki so imeli tu kaj dela. Tukaj sede Maričika na drvo, Lovro zraven nje. Bila je ura 4 popoldne. Ves pristan je bil živ in poln ljudi. Megla se je bila razkadila. Solnce je gledalo prijazno, takorekoč iz usmiljenja ogrevalo siromaka. Z vode je pihljala sapa, sveža, prijetna, oživljajoča. Okolu njiju je bilo toliko svetlobe in nebeške modrine, da sta morala pomiževati. Daleč tam se je morje bratilo z nebom. Tu v pristanu so kvišku moleli jambori, veliki in mali, dimniki ladji, široki in ozki, plahutali prapori, prhutale zastavice. Na obzorju si videl ladje, zdaj se uzdigajoče, zdaj se ponižujoče, napuhnenih jadri, podobnih belim oblakom, in svetlikajočih se na gladini vodovja. Druge ladje so šikale v morje, in za njimi je bilo poznati peneče valovje. Gledala sta, kje bilo Lipovje, blaženo mesto, njijuna sreča in mir.

Tudi dekle je mislilo zdaj, kako sta se mogla tako pregrešiti, tako nehvaležno ravnati soper Boga, da je od njiju obrnol

svoje obličje, da ju je pozabil, in da ju pušča med tujimi ljudmi, samá tu na morskem obrežju. In vendar je mogel Bog pripeljati ju domov! odplulo je toliko ladji toda brez njiju. Vsa bolna zatisne oči, Glava ji pade na prsi, ta hip se prebudi. a ta hip zadremlje. Sanjalo se ji je, da hodi po Lipovju. Prestrašena se uzdrami. Ni v Lipovju, ampak tukaj, v pristanu novojorškem, napolnenem s stražami, hodili, jambori, dimniki. Sopet je nekaj ladji potegnolo sidra, ž njih je odmevalo petje. Tihi, topli, vedri večer je erdil morje in nebo. Vsako ladjo, vsaki kol si mogel natančno razločevati. Prečudno lepo je bilo vse okolu. Mir in sreča je bila v zraku, kakor bi se ju veselil celi svet. Le onadva sta tako nesrečna, pozabljena od vsega sveta. Delavci so se vračali domov, glasno govoreči, pojoči, kričoči. Lovro in Maričika, le onadva nimata domu. Lakota je huje in huje grabila Lovretu po drobovju.

Mračan, naklepe kujoč, je sedel Lovro, kakor nemi kip. Če si ga pogledal gledal si v lice mrliču.

Dolgo ni izpregovoril besede z otrokom. Šele ko se znoči, ko se pristan iz-

prazni ljudi, reče ji tuje: „Pojdi, Maričika!“

„Kam pa, oče?“ praša zaspana.

„Tjakaj, na oni le most. Tam legneva na hlod pa spiva.“

Gresta. V gosti tmi morata opazno hoditi, skoraj laziti, da ne padeta v vodo. Amerikanske desčare ali hloдарne imajo mnogo kotov, lesenih ulic. Na koncu take ulice je uzvišen kraj, narejen iz bruni, za njim pa kozel, ki pada na kole, rijoče v morje. Na takem kraju je strešica, pod njo stoje ljudje, ki gonijo kozla na kole. Tu zdaj ni bilo nikogar. Lovro dene:

„Tukaj bova spala“.

Maričika leže, bolj prav rečeno pade na desko, pa zaspi. Dasitudi je polno muh in komarjev, deklet se ne prebudi. Opolnoči pa jo zbudi očetov glas:

„Maričika, ustani!“

V tem klicu je bilo nekaj takega, tako usodnega, tako groznega, da je takoj ustala, prašala:

„Ata, kaj pa je?“

V nočni tihoti in temoti in samoti govori zamolkli glas starčev, mirno, resno, odločno, kakor bi prihajal iz groba.

„Dekle! Nimaš več trpeti lakote, ne beračiti kruha na pragu trdih ljudi, ne spati na dvorišču na tleh. Zapustili so te vsi. Tukaj je voda najglobokejša. Ne boš se dalje mučila.“

V temi ga ni mogla videti, očeta.

„Utopil te bom, sirota. Jaz sam te bom. Nama ni rešenja, ni usmiljenja. Jutri ne boš lačna ne žejna, jutri ti bo dobro.“

Maričika pa še ni hotela umreti. Ne! Še le 18 let je bila stara, pa umreti, zdaj? Ne! V globočino srca jo potrese misel, da jutri jo bodo utopljenko vlačili iz vode; misel, da bi mogla ostati v vodi med ribami, črvovi, golaznijo v blatu! Ne! za nič na svetu ne! Prešinjal jo je smrtni strah, ki je v teh letih najmočnejši. Neznanška nejevolja se je polasti. Lastni njen oče, govoreč ji to v tej temi, se ji zdi kakor hudobni duh. Starec ji položi roke na rame, pa reče ji:

„Upij, kolikor češ, tukaj te nihče ne sliši. Sunem te, vse bo trpelo za dva očenaša.“

„Jaz pa nečem, ata, nečem. Ali se ne bojite Boga, ata? Ljubi moj ata, vsaj vi se me usmilite! Kaj sem vam storila?“

Nikdar se nisem pritoževala. Trpela sem z vami, ljubi moj ata, trpela mraz in lakoto in žejo.“

Lovro diha hitrejšje, prijemajo močnejše, dekle je čutilo, da roke njegove jo grabijo kakor klešče. Vendar se Maričika še zmeraj upira.

„Oh, ata, usmilite se me! Kaj nisem vaša Maričika, vaš otrok? Bolna sem, revna sem, tako bedna, da dolgo ne bom na svetu. Tako mi je tesno, tako se bojim.“

Tako vzdihujoča se čvrsto oprime starčeve suknje, poljublja roke, hoteče jo baciti v brezno vodeno. Vse to je starca užigalo še bolj. Mir njegov je bil mir blaznega, hropel je besnosti, kakor hroplje človek v smrtnem boju. Včasih je bilo tiho med njima. Slišal si le dolgo sopljenje, in pokanje desak, kader sta se borila: oče z otrokom, otrok z očetom. Globoka noč, temna noč in črna se je storila. Pomoči ni bilo od nikoder. Tu je bil najzadnji konec pristana, kamor še podnevu nihče ni zahajal.

„Usmilite se me, ata, usmilite!“ krika Maričika.

Starec jo vleče na rob hodila, da bi jo prestrmil v vodo, z drugo pa jo tolče po glavi, da bi ne upila. A tudi njeno upitje ne najde odmeva; le pes zalaja tam daleč včasih. Zdaj čuti Maričika, da jo zapuščajo moči. Noge ji vise že čez hodila, le z rokami se drži še starčeve suknje. Popuščajo tudi roke. Njeni kriki so slabotni, odtrga se kos suknje, čuti, da strmi v prepad. Na srečo se ujame za desko, tako obvisi nad globoko morsko vodo.

Kmet se skloni, pogleda dolu . . naj li pišem, kaj dela? . . . izkuša, da ji roke odpre od deske. Ta trenotek bliskajo Maričiki po glavi vsakovrstne podobe: Lipovje, odpotovanje, ladja, vihar, litanije, siromaštvo v Novemjorku, nato dve roki, beli, svetli, zlati, kakor oni lipovske matere božje, Dekle zakliče:

„Ata, ne vidite li preblazene device matere božje Marije, iz Lipovja?!“

Roke, ki so ubogo stvar sovale v vodeno smrt, one roke jo primejo, potegnejo kvišku, na deske: to so bile sopet roke očetove, ne več rabljeve.

Maričika prebudivša se iz omotice vidi, da je poleg očeta. Bilo je temno,

tako temno, in vendar je videla, da ji oče leži kakor križan. Stokal je, ihtel, zdaj sopet ječal, kakor bi mu divja bolečina razganjala prsi.

„Maričika, ljubi moj otrok, odpusti mi, odpusti nesrečnemu očetu.“

Dekle išče njegove roke, poljubi jo pa dene:

„Ata, ljubi naš Jezus naj vam odpusti, kakor vam jaz odpuščam.“

Polni mesec posveti skozi oblake. Maričika je videla, kako prihajajo angeli z meseca k nji, kakor čebelice, na srebernih žarkih, kako jo obletavajo, kako ji pojo: „Ti ubogo dekletce, mir ti bodi! Ti sirotkena tičica, mir ti bodi! Tiha ti potrpežljiva cvetičica, mir ti bodi! Nato so jo obsipali s prelepimi rožicami, zlatimi zvončeki, pa ji peli:

„Spavaj, spavaj detešce, spavaj mirno, dete ljubljeno!“

O zdaj ji je bilo tako dobro, milo, drago. Maričika je res trdno zaspala.

Noč je prešla. Jel je svitati dan. Na vodi so se zrcalili prvi žarki jutranje zore. Jambori in dimniki so se vzdigali iz sence, ter oživljali. Lovro se nagne k Maričiki.

Menil je da je mrtva. Zaprtih oči, lic takorekoč prtenih, oterplega obraza, kakor bi bila pokrita s pepelnato senco, taka je počivala. Lovro ji položi roko na ustnice, pa čuti, da še diha, da še živi. Tudi srce ji je še bilo, a tako slabotno, kakor bi hotelo obstati vsaki hip. Upal je, da bo oživela, kader razžene dan megle, kader jo solnce ogreje. Maričiko so obletavale morske tice, kakor bi jih skrbelo zavoljo nje. Nekatere so posele na bližnjo bruno. Jutranja megla se je razhajala, ker jo je podil zahodni veter, tako mil in blag, tako prijeten in ugoden, kakor bi nosil v dežel ljubo uzmolad. Nato se pomoli solnce. Prvi žarki njegovi so zlatili vrhove hodil. Polagoma so padali na Maričikin obraz, hoteči ga ogreti, oživiti, božati. Maričikino obličje, v tej svetlobi, ovenčano z rumenimi lasmi, dasitudi razkodranimi od ponočne borbe in jutranje sape, njeno obličje je bilo v solnčnem žaru res pravo angelsko obličje. Po prestani bedi in stiski, po vsi svoji nesreči, recimo je bila Maričika angel.

Prečudno lepi rožnati dan se je vzdigal iz vodovja. Solnce je prigrevalo

močnejše. Sapa je sožaljno opihljavala spečo. Tice so jo obletavale, kakor bi jo hotele zbuditi. Lovro si sleče suktnjo, ter ji pokrije noge. Novo upanje se mu budi v srcu: ginola ji je pepelnata barva z obraza, lice ji jame erdeti, ustnice se smehljajo, odpre Maričika oči.

Stari kmet lipovski Lovro Toporec poklekne, pogleda proti nebu, in dvojni potok solz mu dere po razbrazdanem obličju. Zdaj je čutil, da ta otrok je zenica v njegovem očesu, da je duša njegove duše, da mu je kakor velika svetinja. Dekle se ni le prebudilo, bilo je tudi bolj sveže, bolj čvrsto ko včeraj. Čisti zrak pristanski jo je ozdravil, česar zaduhli zrak izbe ni mogel. Res se ji je povrnolo življenje. Sede na bruno, pa de:

„Ata, zdaj bi pa res rada kaj jela.“

„Pojdi, otrok moj, morda se kaj najde tam na vodi.“

Gresta. Kakor je bilo videti, hotel je današnji dan biti drugačni od poprejšnjih, bednih. Toliko da parkrat stopita, pa ugledata med tramovjem robec: v njem je bilo zavitega nekaj pšeničnika in bravine. Morda je delavec v ladjarni to semkaj

uteknol, del svojega zajutreka. Po Lovretovi in Maričikini misli pa je to hrano semkaj dejal oni, ki ne pozabi ne cvetice, ne tičice, ne mravlje, ljubi Bog sam. Molita, jesta, pa stopata dalje ob loki, več ur, a med tem počivata na kakem povezenem zaboju. Hodila sta, a sama nista vedela, čemu in kam. Maričika je mislila, da morata v mesto. Spotoma srečujeta polne vozove, hiteče v pristan. Zdaj se odpro vrata v uvêterstritskem predmestju. Vunkaje stopi postarni gospod, visoke postave, z mladim dečakom. Ko ugleda te dva Kranjca, oblečena po domače, zmigne z ramama, jame se čuditi, in ko si ju ogleda bolj natanko, jame se smehljati. Človeško obličje, ki bi se jima prijazno smehljalo v Novemjorku, to se jima je zdel čudež, in prav čudila sta se tej prikazni. Sivobradi visokouzrasli gospod pristopi k njima, ter ju praša slovenski:

„Človeka božja, kako prideta pa vidva semkaj?“

To prašanje ju je ošinolo kakor grom z jasnega. Lovro, namestu da odgovori, prebledi kakor zid, kleca z nogami, ter ne verjame ne svojim ušesam ne očem.

Maričika se zave prva. Poklekne pred starega gospoda, objame mu noge rekoč:

„Iz Kranjske, milostljivi gospod. prav iz Lipovja.“

„Kaj pa hočeta tukaj?“

„Tu živiva v pomanjkanju, bedi, lakoti, preljubi gospod. Ne veva nikoder in nikamor.“

Tu zmanjka glasu Maričiki.

Lovro se vrže gospodu pred noge, prime ga za suknjo, drži jo tako čvrsto kakor bi imel v rokah kos neba. Ta človek je njegov rojak, njegov gospod, od Boga poslan, ta ne bo puščal, da bi Lovro lakote umrl. Mladi dečak, stoječ zraven sivobradega gospoda, je gledal debelo. Ljudje so obstajali in zijali, kako človek kleči pred drugim. Še drugodi ni več take navade, v Ameriki pa najmanj.

Stari gospod nejevoljen zijakom pove angležki:

„To vas nič ne briga! Pojdite po svojih opravkih.“

Obernivši se k Lovru in Maričiki, dene:

„Kaj stojimo tu na cesti! Pojdita z menoj!“

Gospod ju vede v bližnjo gostilno. Dá si odkazati posebno sobo, vanjo se zaklene z njima in dečakom. Naša sta mu hotela izkazati sopet najgloblje spoštovanje. Toda sivobradi gospod pravi:

„Puščajta to. Saj smo iz enega kraja, otroci e n e matere.“

Videti je bilo, da mu gre smodkeni dim v oči. Gospod si izmane oči. Nato popraša :

„Ali sta lačna?„

„Dva dni že nisva nič jela; danes sva našla nekaj tam na ladjarni med bruni.“

Nato reče gospod:

„Viljem! reci, naj se jima da jesti.“
Deček gre naročat.

Gospod: „Kje pa stanujeta?“

„Nikjer, milostivi gospod!“

„Nikjer?“

„A kje sta spala?“

„Na vodi, na onih odrih ladjarskih.“

„Ali so vaju kje vun vrgli, iz stanovanja?“

„Tako je, milostivi gospod!“

„Tudi nič denarja?“

„Niti krajcarja!“

„Kaj hočeta početi zdaj?“

„Sama ne veva.“

Stari gospod je prašal tako hitro, kakor bi bil nejevoljen. Hitro se oberne k Maričiki:

„Koliko si stara? ti dekle!“

„O unebouzetju Marijinem bom 18 let.“

„Tako mlada! in toliko si že pozkusila?!

Maričika ne odgovori ničesar; molče zre v tla. Staremu gospodu je silil sopet dim v oči. Zdaj prineso piva in gorkega mesa. Gospod jima prigovarja, naj le jesta; reče jima, da sta neumna, če se njega sramujeta. Dasiravno je bil gospod bolj osornega vedenja, zdel se jima je vendar angel iz nebes. Onadva sta jela, gospod pa ju je gledal vesel, in marisikterikrat je segel na oči. Videvši, da sta se dovoljno okrepila, praša, kako da sta prišla semkaj in čemu.

Lovro pripoveduje, ničesar ne zamolči gospodu, tudi malenkosti ne, kakor bi se izpovedoval za smrtno uro. Stari gospod je bil zmeraj bolj nejevoljen, ter je Lovreta v enomer ošteval. Ko mu pa stari

kmet Lovro izpoveduje, kako je hotel Maričiko vreči v vodo, takrat stari gospod zakriči:

„Potlej bi te bil jaz pa živega odrl!“
Maričiki dene gospod:

„Pojdi sem, dete božje, pojdi!“

Nato reče:

„Veliko hudega sta tukaj prestala. Zemlja je dobra, toda človek mora znati, kako da si pomaga.“

Lovro je gledal slokega gospoda kakor zabojen vol, ko je slišal, da pametni ta gospod Ameriko imenuje dobro zemljo.

„Tako je, tepče,“ nadaljuje gospod opazivši kmetovo čujenje; „ta zemlja je dobra. Ko sem bil semkaj prišel, nisem imel ničesar; zdaj pa imam svoj kos kruha. Vi, kmetje, bodite rajši doma! Skrbite za svoja polja. Bolje bo to, kakor če po svetu klatarite, srečo lovite. Srečo svojo imate vi doma, v zemlji. Če se selite, kdo bo pa doma? Tukaj niste za nič. Lahko je semkaj priti, toda vrnoti se, to je težko.“

Po nekolikem premolku pravi stari gospod:

„Nad štirideset let sem že tukaj. V tem dolgem času človek pozabi na dom;

a želja ostane. Moj Viljem mora tjakaj, da vidi, kje so mu živali očetje. Vidita to je moj sin!“

Starega gospoda je nadlegal sopet dim po očeh. Sedel je osteklelih oči. Nato izpregovori nekam nejevoljno:

„Dečko zna prav dobro slovenski, a rajše govori angleški. Tukaj mora tako biti. Kdor semkaj zajde, izgubljen je za domovino svojo, za svoj rod. Preveč posnemamo Nemce, celo Nemce v bedi, celo v Ameriko se seleče, gredoče med divjake in tujce, Nemce brezverne in brezdomovinske, in vendar je toliko lepega sveta po Hrvatski in Slavoniji, po Bosni in Hercegovini, po zemljah balkanskih, v lepi Sibiriji, po ruskem svetu! Viljem pojdi, povej, da imamo goste na večer in čez noč.“

Dečak hitro begne. Dolgo je sedel stari gospod, kakor bi sam veliko tega premišljeval. Gospod govori sam s seboj:

Ali naj ju pošljem nazaj? To bi bilo predrago. Kaj bi pomoglo? Kar sta imela, prodala sta. Beračiti bi morala. Dekleta v službo? Bog ve, kaj ji služba prinese! Ker sta že tu, treba je poizkusiti

z delom, odvesti ju na selišče. V kratkem si najdeta kruha.

„Lovro! Si li že kaj slišal o naši naselbini tukaj?“ izpregovori starikavi gospod glasno.

„Nič! milostivi gospod.“

„Za božjo voljo! Človeka, kako sta si upala semkaj? Saj morata poginoti! Rojakov imata nekaj v Čikagi. Tam delajo po tovarnah. Kmet spada na polje, na njivo, ne v tovarno. V Radomlje bi mogla iti, ali Minesoto. A tam zmanjkuje zemljišča. Dalje zahodno imata neobdelanega sveta, a tjakaj je predaleč, železnična vožnja predraga. Najbolja za vaju bi bila Borovina. Tjakaje vama morem preskrbeti vožni listek zastonj. Kar vama dam v roke, moreta obrniti v gospodarstvo.“

Po daljem premišljevanju dene gospod:

„Čuješ, stari! Zdaj pripravljajo novo naselbino: Borovino v Erkenzesu. To je lepo, toplo zemljišče, a vse je še pusto in prazno. Tam dobiš selišča z gozdom 160 jutri od vlade ali od železnice zastonj ali proti neznatnemu davčiču. Ali me razumeš? Kar ti je treba za gospodarstvo, dam ti jaz. Dam vama tudi priporočil. Rad vama

hočem pomagati, ker sem vajun brat. Bolj žal mi je pa za dekleta. Veš, stari? Hvalita Boga, da se je tako naključilo.“

To izgovorivši, obrne se gospod k Maričiki:

„Ti, otrok moj, tu imaš mojo listico. Varuj jo, sveta ti bodi. Kader boš v stiski in bedi, osamljena in zapuščena na svetu, le mene išči. Ubogi otrok si, a dobri otrok. Če takrat mene že ne bo, potegnol se bo zate moj Viljem. Ne izgubi pa listice. Zdaj pojdiva z menoj!“

Domov grede, nakupi jima stari gospod obleke in perila. Uzprejeta sta bila, priševša v gospodovo stanovališče, silno prijazno. Ta hiša je bila hiša dobrih ljudi. Na večer pridejo Viljemovo sestro obiskat njene prijateljice. Maričika se je vsem globoko naklanjala, čemur so se prijateljice smejale. Stari gospod je stopical med to mlado družbo, majal z belo glavo, govoril zdaj angleški zdaj slovenski, pogovarjal se z Maričiko in Lovretom, kako je kaj na Slovenskem. Včasih si je pomel oči; smodkeni dim ga je bol v oči, recimo; ko so legali spat, Maričika ni mogla držati solza, videča, da ji postelj pripravlja

Viljemova sestra sama. O kako so ti dobri ljudje! Ni čuda; saj so iz slovenske zemlje in to iz Lipovja!

Tretji dan že potuje Lovro s hčerjo v novo naselbo, Borovino. Imel je v žepu 100 dalerjev, in svoje siromaštvo je izdavnaj pozabil. Maričika je čutila nad seboj roko božjo. Trdno je upala, da je ta roka ne bo zapustila, da jo bo varovala vsake nesreče, da jo bo pripeljala domov v Lipovje. . . .

Gledajoča skozi okna železničnih vozov, sta videla mesta, selišča kmetije. Todi je bilo sopet vse drugačno kakor v Novemjorku. Na dolgo in široko same poljane, sami gozdi, hišice in kobilice v senci visokih dreves, razsežna gospodarska poslopja, žitna polja, črede ovac in goveje živine, prav kakor doma na Slovenskem. Vlak drči dalje in dalje. Kraji se vedno bolj praznijo ljudi, vedno bolj so neobdelani, ginejo selišča, razprestira se pred njima goljava, skoraj puščava. Tu se ziblje bilka, tam se maje steblo, rumene cvetice kažejo, da todi je šel nekdanj velik voz, trnovje, osat, koprivje, bodeče grmovje se giblje v vetru, kakor bi smešno

pozdravljalo potnika. Širokoperotni orli plavajo v zraku, prežeči na plen. Parostroj vleče vlak le naprej, kakor bi hotel čim preje prileteti na kraj pustote, tja ker se zemlja brati z nebom. Videti je roje zajcev, črede poljskih miši. Tu in tam ugledaš jelena. Nikjer ne vidiš cerkvice, mesta, vasi, ali le hiše, ako ne šteješ kolodvorov, in dalje od teh ni žive duše. . . Vse to je videl Lovro, pa z glavo je majal, češ, škoda da je toliko lepe zemlje prazne in neobdelane. Tako prejdeta noč in dan. Drugo jutro prispe železni konj skozi gozdovje. Tu so stala mogočna drevesa, kakor jih Lovro ni videl nikoli, ovita z ovijačami, kakor človeška roka debelimi. Tu je bila taka goščava, da se je morala s sekirami presekati, in da je stala kakor stena. Čudni tiči so frčali po starem in temnem tem gozdu. Časih je bilo videti, da jezdec jaha po mahovih tleh, s peresjem na glavi, pa rdeči kakor nov krajcar. Lovro, vse to videč, te gozdove, te puščave, neznane te čudeže, te čudne ljudi, izpregovori strmeč :

„Maričika“!

„Kaj je, oče“?

„Vidiš li to“?

„Vidim“!

„Čudiš li se“?

„Čudim se“!

Naposled pridejo do reke, trikrat tako široke kakor Sava, kjer se vanjo stekate Bistrica in Ljubljana. Pozneje izvesta, da pravijo tej reki Misisipi. Ponoči prideta v Borovino. — Puščajmo ju zdaj sama za trenotek. Drugi del njiunega novosvetskega življenja je končan. Tretji del bota snovala v gozdovih v odmevanju ostrih sekir, v britkem potu naselnika. Bode li ta del manj solzan, naporen, težaven, videli bomo precej.

III. Naselsko življenje.

Kaj je bila Borovina? Naselba, ki je šele naustajala. Nemški, angleški, poljski časniki so bili raztrobili, naj se napoti v Borovino, v ta pozemeljski raj, kdor hoče biti zdrav, vesel, srečen, bogat, kdor hoče dobro jesti in piti, dolgo živeti, po smrti pa izveličati se. Dalje so razpravljali časniki, da država Erkenses — v tej državi namreč se je imela postaviti naselba Borovina — da Erkenzes je zdaj res še pusta zemlja, da pa je podnebje najzdravejše na svetu. Na kraju meje stoji sicer mestece Memfis, kjer se léže rumena mrzlica, da pa ne ta in ne nobena druga mrzlica ne more preplavati tolike reke, kakor je Misisipi. Vrhu tega se mrzlica boji indijanskih rdečkožnikov. Stvar je taka, da naselci v Borovini bodo živeli med mrzlico in med Indijanci, po takem ima Borovina še veliko prihodnost in da bo imela v 100 letih 2 milijona

prebivalcev, ter da bo zemlja v ceni poskočila: danes je dobiti jutro lepe zemlje da bi jo kar jedel, za polovico dalerja, a bo stalo potem najmanj 1000 dalerjev.

Take so bile obljube in ponudbe. Kdo bi se jim ustavljal! Indijanskih Čoktevcev dejali so, naj se nihče ne boji, ker imajo bele posebno radi. Res je tako, toda časniki so prebrisano zamolčali zakaj? namreč zato, da jih pojedjo. Bobnali so dalje, da zemljišče je kupila „železnica.“ Iz tega je bilo sklepati, da bo dežela zvezana z drugim svetom, in da bo poljske pridelke kaj lahko prodajati. Toda v oglasih je bilo to izpuščeno, da železni pot se snuje šele. Vrhu tega Borovina ni bila ob železnični progi, ampak daleč proč, potisnena v divje goščavje. Tudi te pomiselke so odpravljali časnikarji, češ, da to ne bo dolgo trpelo, in da sploh ne bo nobenih ovir, kader bo železnica memo drdrala.

Kakor se je hvalila s pretiranami in lažmi ta naselba, tako se je sto in sto drugih, slabejših od te borovinske. Kdo bi se čudil, da so ljudje kar skupaj suli, prodajali kmetije in gospodarstva, pa šli

ko naselniki v obljubljeni deželo ameriško! Videl si Nemce, Poljake, Čehe, Slovence, izlasti iz Kranjske, ki so šli novi svet bogatit, in v tujo zemljo sreče iskat, sreče, ki jih je prezirala v domovini. Naselnikov ni strašil niti pridevek „krvavi“ Erkenzes. Takrat je bilo tu še polno razbojskih Indijanov, počestnih roparjev, srečolovcev in tatov in druge sodrge, ki je popadala z vešal, a dalo se je pomagati.

Česa pa se boji Kranjec? Da ima le grjačo v rokah, rojaka na levi, rojaka na desni, pa zadaj enega, pride naj blizu druhal, tako ti jo zmlati, da razun cap sledu ne bo. — Naselniki, ki so semkaj prihajali pa videli Borovino s svojimi očmi so se čudili in nemalo strmeli, da so našli divjo goščavo, namestu zemljišča in polja in gozda, ktero je bilo ssekati. Črni hrasti, grdo lesovje, svetle platane, povoljniki jelovina in drugo šilovje je raslo na gosto. Spodaj je bilo drevje gosto zraščeno, zgoraj pa z ovijačami gosto prepletano.

Kdor je dalje silil v to goščo, ni videl več neba nad seboj, taval je po mraku izgubil se je za vselej. Marisikteri Kranjec je gledal zdaj svoje pesti, zdaj sekiro, zdaj

debele hraste, pa mu je bilo nekam čudno pri srcu. Lesa je bilo na ostajanje, v obilju za kurjavo in gospodarstvo. Toda gozd posekati, štorove izpuliti, zemljišče izravnati, potlej šele za plug prijeti: to ima en človek več let dela. In vendar ni bilo tu druge poti. Roj naselnikov se ustavi na kraju ob reki na ravnici. Tu so imele sčasoma naustati hiše, cerkvica, šola; sčasoma pravim, ker zdajše koč ni bilo. Zdaj so stali tu vozovi, na katerih so se pripeljale naselske družine. Vozovi so bili porazstavljeni v trokotu, da se morejo naselci braniti, ko bi bili napadeni. Za to vozovno utrdbo so se pasli konji, mule, ovce, goveda, ktere je stražil oborožen hlapec. Ljudje so spali na vozeh, ali pa tudi pri ognjih z drvenimi ogradbami.

Ženske in otroci so bili podnevu v taboru, možki pa v gozdu, v katerem so odmevali mogočni udarci sekir. Ponoči so tulile v goščavi divje živali, izlasti jagvarji in volkovi. Sivi medvedi, ognja manj boječi, so hodili pogostoma gledat naselbo in takrat se je pokadil strel v kožuh takemu radovednežu. Spretni lovci so sebi

nastrelili dosti divjadi: antilop, jelenov, bivolov. Uzpomladi potujejo te živali tol-poma na sever. Drugi naselniki so se hra-nili sè živili, kupljenimi v bližnjem kraju, največ s koruzo in bravetino. Klali so tudi ovce, katerih je imela vsaka družina po nekaj. Na večer so prižigali ogenj, varili večerje, ter se zabavljali po moči. Zivljenje pri težkem delu je bilo bučno in neurejeno. Glavna stvar so bile kočje. Na planem nekaj zabitih kolov v zemljo, črez deske, skorje, trske, tudi kosi platna: to je mo-ralo biti za streho. Drugi, izlasti neožen-jeni, katerim ni bilo toliko za podstreho in kateri niso marali štorov kopati, jeli so plužiti, kjer ni bilo pregostega korenja. Sploh pa je bilo toliko dela, da naseljenci niso vedeli, bi li kočje postavljali, štorovje izsekavali, na lov hodili.

Hitro se je tudi pokazalo, da je bil njihov poverjenik, t. j. naselbinski pover-jenik silno površen, ker je zemljišče uzpre-jel od železnice kar tako, na dobro besedo. Nato pride železnični poverjenik. Treba je bilo vsakemu odmeriti in odkazati selišče, pripadajoče vsakemu naseljencu. Poverje-nika (naselbinski in železnični) vidita, kako

je stvar zamešana. Obračata se, besedujeta, kregata se, zadnjič se odpeljeta, češ, da nimata dosti meril.

Pokazalo se je tudi, da ta naseljenec je plačal preveč, ta premalo. Najhujše je bilo to, da nihče ni vedel, kje mu je del, ali če je kdo vedel, vendar ne to, koliko ga je. Naseljenci so bili brez oblasti: kje naj iščejo pravice? Kako naj delajo in kje? Vsaki je hotel, da se mu odkaže, kaj je njegova last, da si more postaviti hišico in sekati svoj gozd. Vsaki je želel tudi bivati, kolikor mogoče, sredi travnikov, čim dalje od goščave, blizu vode. Usled tega so ustajali prepiri.

Nekega dne se pripelje velik voz, pokrit z debelim platnom. Gospod Grünemann, njegov je bil, je pripeljal naseljencem vsakovrstnega žganja: ruma, slivovice, brinovca, tropice, grenice, in druge močne pijače. Dobro je tržil tisti dan gospod Grünemann, potomec Abrahamov, a dobro so se česali tudi naselci, prepirajoči se zavoľjo malenkosti. Nato pridejo rdečkokožniki, ter ugrabijo nekaj ovac. Kmetje se podajo za njimi, je prepode, enemu izbijejo celo življenje iz telesa. Zdaj

je bil mir, a že drugo jutro nemir, ko so krčili sekali hosto. Tako je bila ta naselba od dne do dne neediniša, odtrgana od sveta. — Taka je bila Borovina, ko semkaje prispeta naša znanca, Lovro Toporec pa Maričika. Godilo se jima je v začetku bolje nego li prej. Gozd ni novojorški tlak, na katerem sta lakote pogibala. Tu sta imela voz, nekaj vsakdanjih reči. drago kupljenih, seveda, pa potrebno gospodarsko orodje. V Novemjorku ju je britkostila domotožnost, tu jima težko delo ni dajalo časa. Lovro je sekal drva od jutra do večera, ali klal trske, ali obsekaval kolovje za kočo. Maričika je skrbela za perilo in gospodinila okolu ognjišča. To delavno življenje ji je izbrisalo z obraza znamenja boleznin in bede v Novemjorku prestajane, da je bila zdaj ogorela. Mladi ljudje so jo radi videli. To je Lovro izkoriščeval. Izbere si najmanj zaraščeni kos gozda; nihče mu ne brani, ker so vsi dečki na njegovi strani. Nekteri so mu celo pomagali, misleči, da tako pomagajo sami sebi.

Lovro pa je dejal: Moja hči je lilija, ki bo hodila po rožah; ne dam je pri-

tepencu. Lovro je dobro računal. Gospodarstvo mu je napredovalo, v kratkem je bilo boljše od drugih, ter bi bilo morda prvo, ko bila imela borovinska naselba kaj prihodnosti.

Preteklo je nekaj tednov. Gozd je bil dobršno izsekan, po tleh je bilo polno trsak in škodlanic. Lovro je imel novo svojo hišico. Igrača bo, kar se bo še pristorilo. A gozd? Zeleni gozd polagoma pada. Dejali so, kateri so šli globlje vanj, da ga ni konca; da so v njem vode in močvirja, kakor bi voda dremala pod drevjem; da so videli strašne nestvore, strahove ki so sikali kakor kače; da je človeku, kakor bi ga za obleko potegovalo in govorilo: „ne hodi“

Neki dečak iz Čikega je pravil, da je videl samega satana, ko je grivasto glavo dvorožno vzdignil iz barja, in zapuhal proti njemu, da je v tabor bolj priletel kakor prišel. Drugi so resnili, da tisti je bil bivol, a dečak je trdil, da ga je sam videl, in da takšen bivol nikdar ni. Nekaj predrznežev je šlo v gozd, a nazaj jih ni bilo. Ljudje so trpeli križne boli od presilnega dela, k temu se pri-

druži še mrzlica. Prepiri so se izprevračali v krvave praske. Kdor si živine ni zaznamoval, otevali so mu jo. Tabor se razdruži, in vozove postavijo daleč narazen. Nihče ni vedel, kdo ima pasti živino. Ovce so crkale ali pa se izgubljale. Pretila je toraj nevarnost, pomanjkanje, lakota, smrt. Ljudje so zdvajali. Sekira v gozdu ni odzvanjala. Vsem je pohajala potrpežljivost. Vsaki bi bil rad delal, ko bi mu bil kdo rekel: „Uzemi to je tvoje!“

Po pravici so se pritoževali nad opravniki, dolžeči jih, da so sleparji, ki so jih priveli v puščavo in divjajo, naj izkoprne ondukaje. Sedel je na voz, kdor je imel še kaj grošev, pa se odpeljal nazaj. Največ jih je vse izmetalo, in zdaj se niso mogli vračati. Obupno so sklepali roke, videči da tako morajo poginoti.

Nekega večera stopi Lovro k Maričiki rekoč:

„Vsi bodo konec uzeli, midva tudi.“

„Kakor Bog hoče,“ odgovori dekle.

Pa ker je tako usmiljen, naju tudi zdaj ne bo zapustil. Reče pa pogleda v zvezde, in zdaj, v svetlobi ognja, je žarela Maričika kakor zlata svetnica. Tudi

Maričika si ni mogla prikrivati, da ju čaka še huda. Tolažila se je, da je prebila že veliko nevarnega in trpkega. Vrh tega je imela listico, ki jo ji je dal stari gospod v Novemjorku, in da naj se nanj obrne, kader bo v sili.

Vsaki dan je prinašal novih stiská naselem. Drugi za drugim jo je potegol ponoči, da nihče ni vedel, kam. A gozd je šumel, kakor bi se posmehoval človeški nemoči.

Stari Lovro uzboli prevelikega napora; bolelo ga je v križu. Dva dni ni maral za bol, a tretji dan že ni mogel ustati. Maričika hiti v gozd, nabere mahovja, napravi mehko postelj, ter očetu pripravi zdravila

„Maričika!“ stoka Lovro, „prihaja mi smrt iz gozda, trka mi na rame; potem ostanesh sama na svetu, sirota. Bog me kaznuje hudo zavoljo mojih grehov, da sem te črez morje pripeljal v pogubo. Smrt mi bo težka.“

„Ata! mene bi Bog še huje kaznoval ko bi vas ne bila ubogala,“ odvrne dekle.

V ne še dveh tednih je bila nasebba na koncu. Živila so bila potrošena. Klali

so živali, odločene delu. Mrzlica jih je potresla vsaki dan nekaj v grob. Nekteri so kleli to goščavje, drugi so glasno molili, in Boga prosili, naj jih reši iz nje.

Nedelja je. Na planem kleče možki, ženske, otroci; molijo:

„Oče nebeški, vsemogočni Bog! usmili se nas!“ — — —

Gozd ni šumeval, poslušal je. Šele po molitvi je jel z listi trepestiti, kakor bi dejal:

„Tukaj sem jaz gospod, kralj, vsemogočni!“

V daljavi se bliska. Gosti tičji roji se uzdigajo iz gozda. V taboru mukajo goveda, cvilijo psi. Na obzorju se kažejo goreči plameni, kakor bi semtertja švigale ognjene kače. V gozdu poka, kakor bi streljal. Zveri tulijo. Drevesa gore, in videti jih je, kakor bi satan sam goreče svoje pesti dvigal proti nebu. Obzorje erdi. Po gozdu puha, kakor puh smrti, kakor deh jeze božje. Nekdo je gozd zažgal. — Drugo jutro je bilo nebo oblačno, bati se je bilo dežja. Tretji dan je bila tolika megla, da človek ni videl človeka, nití na tri stopaje. Ponoči je dežilo, morda zavoljo

silnega ognja, ki je zbiral oblake. Vrhu tega povodnji uzpomladi niso nič nenavadnega. V Erkenzesu je toliko barij močvirij, jezer, majhnih in velikih voda, talečega se snega, da je uzpomladi vsa zemlja takorekoč pod vodo. Usled tega popušča in odstopa gorenja plast. Ljudje bolehajo, mrjo, selijo se drugam. A kam? naprej ne morejo, reka je izstopila, prevoz nemogoč! Dežuje zmeraj hujše, kakor bi se ponavljali dnovi vesoljnega potopa. Naenkrat se vzdigne krič v taboru:

„Voda prihaja, voda!“

Naselci si manejo oči. Ukljub temote vidijo okosežno belo planoto, katero je pljuskal dež in veter. Sivo odsvita se jutranja svetloba na tem vodovju. O bregu sem, kjer so se zajezili hlodovi, in pa od izgorenega goščavja, je šumela voda, kaj voda, povodenj, ki je naraščala vsaki hip, Naustane grozno upitje v taboru. Ženske in otroci begajo na vozove. Možki teko. kolikor morejo, na zapadno stran, kjer je stalo še nekaj dreves, in kjer je voda segala le do kolen. Ljudje kličejo strahu, drugi drugega po imenu, na pomaganje. Živina išče zavetja po viših krajih. Ovce

plavajo po vodi, meketajoče, kakor bi človeka prosile pomoči. Voda prihaja čedalje večja. Dež lije kakor iz čebrov. Strah raste od hipa do hipa. Šumenje vode se izpreminja v grmenje. Voda žene valove. Vozovi se gibljejo. Jasno je, da to ni navadno deževje, da je izstopil Misisipi sè vsemi svojimi pritoki, trgajoč drevesa, lomeč gozde. Strah in trepet je raznašal neukroteni živelj vode. Zdajci se prevrne voz blizu gozda. Ženske zakriče do smrti pretresljivo. Priskoči nekaj možkih izpod dreves pomagat. Voda jih meče semtertja, žene proti gozdu, v pogin.

Lije hujše in hujše, kakor bi se bile odprle zatvornice neba. Stemnjuje se zmeraj bolj, megla se črno zgoščuje. Zdaj pa zdaj smukne memo hlod, za kateri se drži človek. Tam moli iz vode roka, ki se pa skrije, in več ne pokaže. Ljudje in živali plavajo z vodo in tonijo. Ondukaje krika mati: „Jezus, Marija!“ Odnoslo ji je otroka. Glej, val je pogoltnol tudi njo. Živali tulijo, a ne dolgo, voda jih zalije, nje in vozove, na kraju naselbe je vrteča in penča se voda.

Kaj je z Lovrom in Maričiko?

Lovro je ležal na postelji, na širokem ležišču, zbitem iz velikih desak. Ta postelj je plavala kakor plav na Savinji; plavajo po gozdu, od drevesa do drevesa, sukajoča se, zadevajoča se dokler ju ne zanese v strugo, in zdaj se zgibava po deroči reki, dalje in dalje.

Maričika je klečala zraven svojega očeta. Sklenenih in vzdignjenih rok je prosila nebo, naj ju reši. Odgovarjalo ji je pljuskanje dežja in zaganjanje valov. Spredaj in zadaj so plavala debla. Bati se je bilo, da ktero ne trči ob plav, in ga ne razbije. Plav je bliskal po vodi, tako hitro ga je neslo, kam pa, sama nista vedela. Večkrat je Maričika sama odrinola kako nevarno napotje. Preteče ura za uro. Šele zjutraj stopi reka s plavom izmed gozdovja. Ni bilo videti nobenega vršiča. Ves kraj je bil kakor uzburkano rumeno morje. Dani se čedalje bolj.

Lovru je bilo v tem zmeraj huje. Prevelika je bila mera britkosti njegovemu odživelemu telesu. Bližal se mu je konec, ž njim pa večni mir. Opoldne šepeta Ma-

ričika: „Ljubi oče, kaj bo z nami“. Bog nam naj pomaga.

Oče odgovori: „Hudo me je Bog pokoril, odpustil mi bo grehe.

Maričika moli: „Pod tvojo brambo pribežimo . .“

Kar zaupije Lovro:

„Ne vrzi me v vodo, saj nisem pes!“
Gotovo se je spomnil tiste noči, ko je hotel (iz sile) Maričiko pehniti v vodo. Zato pravi: „Odpusti mi, ljubi otrok, odpusti!“

Maričika se skloni k njemu jokaje.

Na večer se nebo izjasni. Solnce sveti na zapadu. Lovro umira. Zdi se mu, da prodaja naselišče v Borovini, da se vrača na Slovensko, v Lipovje, da je na ladji, da morščaki pojo, da je že v Hami, kjer je bil nastopil pot v Ameriko, da je na železnici, in povsodi se govori nemški, češki, no zdaj beseda slovenski, v domači zemlji je; sosed orje, rž cvete, hrošči brne, zvonovi zvone v cerkev, že je v Lipovju, joka se veselja, zdaj krikne, skoči, zgrudi se mrtev, ta hip pljusne val, in Lovretovo telo izgine pod vodo. — —

O Marija!“ zakriči Maričika, in nezavedna obleži.

Mrači se. Maričika se osvesti. Buli predse. Kopa misli se ji vrti po glavi. Kakor bi ji šinola prava misel, pograbi desko, pa vesla dalje. . . Ni li tam luč? Je. Le tjakaje. Ko zagleda čoln, ploveči proti nji, krikne Maričika na vso moč.

„Brate! nisi li čul krik?“ pravi glas angleški.

Glavo stavim, da je pomagaj.“

V kratkem dvignejo čvrste roke Maričiko v čoln.

V Skalini je bila Maričika dva meseca v bolnišnici. Z denarjem, ki so ji ga zvrgli dobri ljudje, se pelje v Novi-jork. Srečno najde ono hišo, iz ketere je bil stopil znani stari gospod. Pozvoni. Neznani človek ji odpre.

„Ni li tukaj gospod Lokavec?“ praša Maričika, ki se je bila v Borovini naučila nekaj angleških besedi.

„Kdo je ta?“

„Tisti stari gospod,“ ter pokaže listico.

„Ta je davno umrl.“

„Umrl?“

„Pa sin njegov gospod Viljem?“

„Odpotoval je.“

„In gospodična, sestra njegova?“

„Je tudi odpotovala.“

Človek ji zaloputne vrata pred nosom. Kaj bo počela ta cvetica v tej kovačnici novojorški?

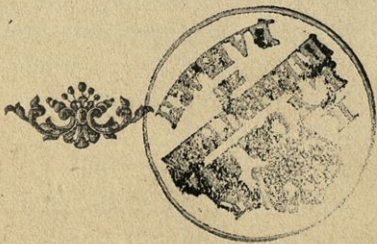
Sede na prag. Sopot je v Novemjorku a brez varstva, brez pomoči, brez denarja kajti na železnici so ji vse pobrali za vožnjo. Naj li tukaj ostane? Nikakor!

„V pristan pojdem“, dejala si je, „tam prosim ladjovodje, naj me uzamejo na ladjo; padem prednje na kolena, prosim je za pet ran božjih, po Nemškem se preberačim, pa pridem v Lipovje.“

Gre v pristan. Poklekujе pred nemške ladjovodje. A vse prošnje ne pomagajo nič, češ, da postave tega ne dopuščajo. Žalostna gre na oni most spat, prebivat. Lakoto je tišila z onim, kar je voda izmetavala. Na vso srečo je bilo zdaj poletje in lepo gorko vreme. Vsaki dan je hodila v pristan prosit ladjovodje, to se ve, da zastonj. Moči so jele zapuščati jo. Vedela je da bode končala bede, kader več hoditi ne bo mogla.

Nekega jutra se vleče več kakor gre (tako je bila oslabela,) v loko, čuteča, da je zadnjikrat. Sklene, da ne bo več pro-sila, da bo skrivaj sela v kotiček na ladji. Če jo dobe, v vodo je ne bodo vrgli, pa če jo, kaj zato? Toda most, držeč na ladjo, je bil dobro obstražen. Sede na kol pri vodi. Bilo ji je kakor bi jo tresla mrzlica; ne, nije, blaznela je, sirota. Dan na dan je hojevala semkaj sest, gledat, kdaj pride ponjo ladja. Milosrčni ljudje so ji semtertja kaj udelili. Vselej se je srčno zahvaljevala, pa smejala se kakor otrok. To je trpelo mesec dni. . . Nekoč je ni bilo v loki, odslej je nihče ni videl. Dan nato je dejalo redarsko poročilo, da prav na kraju pristana so našli deklino, o kateri se ne ve, kdo da je, in od kodi.

V založbi pri Anton Turk-u knjigovezu v Ljubljani se tudi dobi:

Andrej Hofer, junaški vodja tirolcev leta 1809. Vérni popis njegovega življenja, delovanja in njegove junaške smrti v Mantovi 1810. 8°, 56 strani. Cena 14 kr.

Hedvika, banditova nevesta. Povest iz sedemnajstega stoletja. Za prosto ljudstvo po Th. Körnerjevem igrokazu predelal M. Kramar, 8°, 78 strani. Cena 20 kr.

Štiri povesti za slovensko ljudstvo. 1. Nagla beseda. 2. Tujčeva osveta. 3. Gospod Grahar. 4. List papirja. Spisal J. Radoslav, 8°, 82 strani. Cena 20 kr.

Vnanja naročila, kakor tudi za vezanje knjig se točno, hitro in po najnižji ceni izvršujejo.

